

Zarząd Województwa Podlaskiego

„Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 za okres 2009-2010”

Białystok, 2011

Zadanie dofinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

Wojewódzki Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Białymstoku

www.wfosigw.bialystok.pl

Autorzy:

Katarzyna Oszańca- Kierownik Projektu
Danuta Wunschik
Karolina Królikowska
Karolina Zysk
Katarzyna Kędzierska

Wykonawca:

ATMOTERM S.A.
Ul. Łangowskiego 4, 45-031 Opole
Telefon: +48 77 44 26 666; **Fax:** +48 77 44 26 695
E-mail: office@atmoterm.pl; www.atmoterm.pl

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	4
1.1.	WYKAZ SKRÓTÓW UŻYWANYCH W OPRACOWANIU	4
1.2.	CEL PRZYGOTOWANIA RAPORTU.....	4
1.3.	OKRES OBJĘTY RAPORTEM I ZAKRES OPRACOWANIA.....	5
1.4.	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	5
1.5.	METODYKA SPORZĄDZANIA RPOŚ.....	5
2.	USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2007-2010	7
2.1.	PRIORYTETY I DZIAŁANIA EKOLOGICZNE	7
	A. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska	7
	B. Ochrona ekologiczna regionu	7
	C. Budowa świadomości ekologicznej społeczeństwa	8
2.2.	STAN I OCENA WYKONANIA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z HARMONOGRAMU REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2007-2010 W OKRESIE 2009-2010	8
2.2.1.	ZADANIA WŁASNE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA	9
2.2.2.	ZADANIE KOORDYNOWANE	20
2.3.	STAN ZREALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZADAŃ Z ZAKRESU INFRASTRUKTURY OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W LATACH 2009-2010	22
2.3.1.	ZADANIA WŁASNE I KOORDYNOWANE SAMORZĄDÓW GMINNYCH I POWIATOWYCH	26
2.3.2.	EDUKACJA EKOLOGICZNA W LATACH 2009-2010	28
3.	OCENA UZYSKANYCH EFEKTÓW EKOLOGICZNYCH	31
4.	OCENA SPOSOBÓW I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZAPLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	36
5.	WYTYCZNE DO AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	47
6.	WERYFIKACJA MONITORINGU WDRAŻANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	48
7.	WNIOSKI Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2007-2010	48
8.	ZAŁĄCZNIKI.....	50
9.	SPIS TABEL.....	53
10.	SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	54

1. WSTĘP

1.1. WYKAZ SKRÓTÓW UŻYWANYCH W OPRACOWANIU

<i>ARiMR</i>	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Łomży
<i>BOŚ S.A.</i>	Bank Ochrony Środowiska S.A.
<i>GDDKiA</i>	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
<i>GFOŚiGW</i>	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
<i>GUS</i>	Główny Urząd Statystyczny
<i>KPOŚK</i>	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
<i>MPZP</i>	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
<i>NFOŚiGW</i>	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
<i>PFOŚiGW</i>	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
<i>PODR</i>	Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie
<i>POŚ</i>	Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010
<i>PROW</i>	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013
<i>PTOP</i>	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
<i>RPOŚ</i>	Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 za okres 2009-2010
<i>RPOWP</i>	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013
<i>RDLP</i>	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku
<i>RZGW</i>	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
<i>UE</i>	Unia Europejska
<i>UMWP</i>	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
<i>WIOŚ</i>	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku
<i>WFOŚiGW</i>	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

1.2. CEL PRZYGOTOWANIA RAPORTU

Celem „Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 za okres 2009-2010”, zwanego dalej *RPOŚ* jest:

- dokonanie oceny prowadzonych działań pod kątem ich zgodności z celami wyznaczonymi w *POŚ*,
- ocena stanu realizacji zadań własnych i koordynowanych samorządu województwa służących ochronie środowiska ujętych w *POŚ*,
- ocena sposobu i źródeł finansowania zrealizowanych zadań,

- wyjaśnienie przyczyn niepodjęcia lub niekompletnego zrealizowania zadań zawartych w *POŚ*,
- ocena stopnia realizacji zadań z uwzględnieniem wytycznych dotyczących procesu monitorowania projektowanych przedsięwzięć (w szczególności wskaźniki monitoringu) zawartych w *POŚ*,
- przedstawienie zbiorczego sprawozdania finansowego z realizacji *POŚ*,
- sporządzenie wytycznych do uwzględnienia w kolejnym *POŚ*.

Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem władz państwowych i obywateli. Władze administracyjne powinny zapewnić, poprzez politykę zrównoważonego rozwoju, bezpieczeństwo ekologiczne i dostęp do nieuszczuplonych zasobów współczesnemu i przyszłemu pokoleniu. *Prawo ochrony środowiska* stanowi, że działania z zakresu ochrony środowiska w regionie muszą być podejmowane m.in. na podstawie aktualnego programu ochrony środowiska.

1.3. OKRES OBJĘTY RAPORTEM I ZAKRES OPRACOWANIA

„Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010 za okres 2009-2010” obejmuje okres od 01.01.2009 r. do 31.12.2010 r.

Przedmiotowy *RPOŚ* obejmuje informacje dotyczące zrealizowanych zadań na terenie województwa w zakresie ochrony:

- zasobów wodnych,
- powietrza atmosferycznego,
- zasobów złóż kopalin, przyrody i jej zasobów,
- ochrony przed hałasem i przed skutkami poważnych awarii,
- rozwoju infrastruktury technicznej ochrony środowiska,
- edukacji ekologicznej,
- wykorzystania instrumentów finansowych i organizacyjnych w realizacji polityki ekologicznej.

1.4. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Obowiązek sporządzania raportów z realizacji programów ochrony środowiska wynika z zapisów art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą zarząd województwa sporządza co dwa lata raporty z realizacji programu ochrony środowiska, które przedstawia sejmikowi województwa. „Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010” został uchwalony przez Sejmik Województwa Podlaskiego w dniu 15 stycznia 2008 r. (uchwała Nr XIV/142/08). *POŚ* jest podstawą działań Samorządu Województwa Podlaskiego w zakresie polityki ekologicznej oraz stanowi podstawę dla formułowania wytycznych do powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

1.5. METODYKA SPORZĄDZANIA *RPOŚ*

Ze względu na brak przygotowanych przez Ministerstwo Środowiska wytycznych w zakresie struktury raportu z realizacji programów ochrony środowiska, metodyka opracowania niniejszego *RPOŚ* została zaproponowana przez Wykonawcę. Nie istnieje modelowa metoda do-

konywania oceny realizacji programów. Ustawodawca nie określił, jakie elementy mają składać się na zawartość *RPOŚ*.

Ankiety zostały sporządzone z myślą o weryfikacji podejmowanych przez podmioty działań w latach 2009-2010 oraz planowanych przedsięwzięciach inwestycyjnych do realizacji przez podmioty gospodarcze i jednostki w latach 2009-2010, niezbędnych do przeprowadzenia aktualizacji obowiązującego *POŚ*. Każdy podmiot otrzymał dedykowaną ankietę z listą zadań, jakie zostały mu przypisane w *POŚ* z danymi teleadresowymi konsultantów środowiskowych Wykonawcy w przypadku konieczności konsultacji w trakcie wypełniania ankiety. Do ankiet dołączono również pełnomocnictwo Zleceniodawcy upoważniające do pozyskiwania danych oraz pismo przewodnie Wykonawcy. Ankiety rozesłano pocztą elektroniczną wskazując termin odesłania wypełnionych ankiet.

Dane niezbędne, w celu sporządzenia *RPOŚ*, pozyskano między innymi w drodze ankietyzacji jednostek wymienionych w *POŚ*. Ankiety zostały przygotowane w formie tabelarycznej obejmującej opis wykonanych działań, kwoty poniesione na ich realizację oraz miejsce na wyjaśnienie przyczyn niewykonania zadania (wzór ankiety przedstawia załącznik nr 1 do *RPOŚ*). Podczas zbierania informacji zawartych w ankietach wywnioskowano, że jednostki odpowiadające na pytania w nich zawarte przekazywały niekompletne dane. Osiemdziesiąt pięć gmin i dwa powiaty nie wypełniły ankiet. Niektóre z nich były wypełnione tylko częściowo, brakowało danych na temat realizowanych i planowanych do realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska, co spowodowało iż pełna analiza stopnia realizacji zadań nie była możliwa.

Wysłano 118 ankiet do gmin, w tym 3 ankiety zostały skierowane do gmin na prawach powiatu, ponadto 14 ankiet wysłano do powiatów ziemskich. Poza wymienionymi jednostkami samorządu terytorialnego ankiety wysłano do *RZGW* w Warszawie, *WIOŚ*, *ARiMR* w Łomży oraz 4 parków narodowych i 3 parków krajobrazowych. Odpowiedzi udzieliło 35 urzędów w tym 2 powiatowe, *ARiMR*, *RZGW*, *WIOŚ*, 2 parki krajobrazowe i 2 parki narodowe. Odpowiedzi stanowią nieco ponad 32% ankietowanych. Jako źródło informacji wykorzystano również dane zawarte na stronach internetowych *NFOŚiGW*, *PODR* oraz *BOŚ S.A.* Dodatkowo kontaktowano się telefonicznie *NFOŚiGW* oraz *BOŚ S.A.*

Niski procent uzyskanych odpowiedzi wynika najprawdopodobniej z braku obowiązku podmiotów do udzielania tego typu danych.

Celem uzyskania pełniejszego obrazu podjętych w województwie działań związanych z ochroną środowiska i realizowanych w ramach *POŚ* do opracowania niniejszego *RPOŚ* skorzystano również z informacji pochodzących z różnych źródeł:

- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego,
- starostw powiatowych,
- urzędów miast i gmin,
- Głównego Urzędu Statystycznego,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku,
- Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- raportów z realizacji powiatowych programów ochrony środowiska,
- rocznych sprawozdań z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku,

- raportów o stanie środowiska wydawanych przez organy inspekcji ochrony środowiska, roczników statystycznych GUS,
- dokumentów strategicznych i sprawozdań z tych dokumentów obowiązujących na terenie województwa podlaskiego.

Informacje od pracowników urzędów pozyskiwano poprzez rozmowy i przekazywanie konkretnych danych statystycznych. Jednostki samorządu terytorialnego niechętnie przekazywały również informacje na temat sposobów finansowania zadań.

Z uwagi na fakt, iż równolegle opracowywano Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami w niniejszym dokumencie pominięto kwestie dotyczące gospodarki odpadami.

2. USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2007-2010

2.1. PRIORYTETY I DZIAŁANIA EKOLOGICZNE

Misja *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010*:

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO PRZY
ZACHOWANIU I PROMOCJI ŚRODOWISKA NATURALNEGO.**

Realizacja powyższej misji odbywa się dzięki podejmowaniu działań przypisanych poszczególnym celom i priorytetom. W *POŚ* ujęto cele długoterminowe (priorytety) oraz krótkoterminowe, obejmujące lata 2007-2010 (szczególnie istotne z punktu widzenia *RPOŚ*).

Cele krótkoterminowe pogrupowano w ramach czterech następujących priorytetów:

A. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

- ograniczenie hałasu komunikacyjnego:
  - rozwój infrastruktury drogowej w celu ograniczenia emisji hałasu i wibracji, budowa obwodnic;
- ograniczenie emisji pyłów do powietrza:
  - dotrzymywanie norm jakości powietrza dotyczących zapylenia,
  - wykorzystywanie technologii przyjaznych środowisku,
  - modernizacja kotłowni i inwestycje z zakresu źródeł energii odnawialnej (z wyłączeniem tych, które powodują wzrost emisji zapylenia w strefach o przekroczonej normie pyłu);
- ograniczenie eutrofizacji wód (rolnictwo, doczyszczanie ścieków, gospodarka ściekowa wsi):
  - rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej na obszarze województwa,
  - modernizacja przestarzałych oczyszczalni ścieków,
  - przywrócenie prawidłowego funkcjonowania melioracji terenów zagrożonych deficytem wodnym;

B. Ochrona ekologiczna regionu

- ochrona zdrowia i życia ludzkiego;

- aktywna ochrona przyrody i krajobrazu;
- troska o gatunki chronione;
- zwiększenie liczby terenów leśnych w celu ochrony atmosfery;
- spełnianie wymogów regionalnego systemu informacji o trasach przewozu i miejscach składowania materiałów niebezpiecznych;
- spełnianie wymogów regionalnego systemu wczesnego ostrzegania i wspieranie służb ratownictwa;
- wzmocnienie kontroli w zakresie ochrony przed hałasem w zakładach usługowych i produkcyjnych;
- kompensacja strat obszarów Natura 2000;
- ograniczanie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz sprawne usuwanie ich skutków;
- ograniczenie negatywnego wpływu eksploatacji kopalin na środowisko przez eliminację nielegalnych eksploatacji i niedopuszczenie do podejmowania wydobycia kopalin bez wymaganej koncesji;
- opracowanie i realizacja programów ochrony powietrza;

C. Budowa świadomości ekologicznej społeczeństwa

- zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa;
- propagowanie ekologicznego stylu produkcji i konsumpcji;
- edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach;
- tworzenie lokalnych ośrodków edukacji ekologicznej;
- kształtowanie polityki informacyjnej mającej na celu rezygnację przez firmy i instytucje z konwencjonalnych źródeł energii;
- mobilizowanie społeczeństwa do podejmowania działań proekologicznych;
- wspieranie instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną środowiska;
- podnoszenie skuteczności przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska.

2.2. STAN I OCENA WYKONANIA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z HARMONOGRAMU REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2007-2010 W OKRESIE 2009-2010

Rodzaje zadań zawartych w POŚ:

- **zadania własne samorządu województwa podlaskiego**- głównie o charakterze organizacyjno-prawnym, obejmujące działania finansowane przeważnie z budżetu województwa;
- **zadania koordynowane**- do realizacji przez organy administracji państwowej i samorządowej oraz przez podmioty gospodarcze i osoby fizyczne; źródła finansowania tych zadań zależą od skali i podmiotu realizującego; jednostki samorządu terytorialnego, w przypadku zadań koordynowanych, pełnią zazwyczaj funkcję koordynatora przy ich realizacji.

Ze względu na to, iż zadania te są w większości realizowane przez administrację rządową lub agendy administracji specjalnej, jako część większych programów krajowych, bądź podmioty gospodarcze i osoby fizyczne, w RPOŚ z realizacji POŚ od-

niesiono się tylko do części zadań, w których samorząd województwa wskazany był jako jednostka odpowiedzialna.

- **zadania własne samorządów powiatowych i gminnych**– obejmują przedsięwzięcia finansowane w całości lub w części ze środków pozostających w dyspozycji powiatów i gmin;

2.2.1. ZADANIA WŁASNE SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA

Zadania własne samorządu województwa wynikające z harmonogramu realizacji POŚ ujęte zostały w dziewięciu celach dotyczących:

- I. Opiniowanie powiatowych programów ochrony środowiska,
- II. Wprowadzenie zmian do planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- III. Wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin.
- IV. Opiniowanie pod względem wpływu na ochronę środowiska miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- V. Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie- kontynuacja,
- VI. Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych– kontynuacja
- VII. Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim– kontynuacja.,
- VIII. Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie– kontynuacja.
- IX. Opracowanie programów ochrony powietrza.

W ramach zadań własnych samorządu województwa podlaskiego w latach 2009-2010 wykonano siedem zadań, wykonywano je w miarę potrzeb. Zadanie związane z umiarkowanym użytkowaniem zasobów naturalnych realizowane jest przez organy administracji niższego szczebla. Cztery zadania zawarte w POŚ były kontynuacją przyjętych do realizacji działań w poprzednim okresie programowym.

Ad. I. Opiniowanie powiatowych programów ochrony środowiska pod względem ich zgodności z obowiązującym prawodawstwem i programem wojewódzkim. Wymóg opiniowania projektów powiatowych programów ochrony środowiska przez zarząd województwa wynika z art. 17 ust. 2 pkt. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska. W 2009 r. Zarząd Województwa zaopiniował 2 projekty powiatowych programów ochrony środowiska, a w 2010 r. – 1 projekt.

Ad. II. Wprowadzenie zmian do planu zagospodarowania przestrzennego województwa. W 2007 r. Sejmik Województwa podjął uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego (Uchwała Nr IX/87/07 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 23 lipca 2007r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego). Prace związane z przygotowaniem projektu planu na mocy ww. uchwały prowadzi Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku. Obecny etap prac nad sporządzaniem planu zagospodarowania przestrzen-

nego województwa podlaskiego: uzupełnianie, korekty i dopracowanie redakcyjne tekstów, synteza uwarunkowań (w tym opracowanie techniczne) do tekstu planu z uwzględnieniem uwarunkowań zewnętrznych wynikających z dokumentów rządowych i samorządowych. W oparciu o art. 45 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80. poz. 717, z późn. zm.) sporządzona została okresowa ocena Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, uchwalonego uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003 r. Ocena ta dotyczyła lat 2006-2009 i obejmowała:

- wyniki przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa,
- raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa w zakresie określonym w art. 39, ustęp 3 ww. ustawy,
- ocenę realizacji inwestycji określonych w art. 39, ust. 5 ustawy jw.

Ocena została zatwierdzona uchwałą Nr 244/3811/10 Zarząd Województwa Podlaskiego z dnia 9 sierpnia 2010 r. w sprawie okresowej oceny Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego. Wnioski z oceny będą też uwzględnione w trwających pracach nad nowym planem zagospodarowania przestrzennego województwa.

Ad. III. Wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin. Obowiązek umieszczania w miejscowych planach granic udokumentowanych złóż kopalin (oraz zasobów wód podziemnych) wynika z przepisów art. 10 ust. 1 pkt. 11 z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.). Z praktyki planistycznej wynika, iż w większości studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w gminach określa się również potencjalne złoża kopalin. Obowiązek umieszczania w MPZP granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin realizowany jest przez administrację właściwą miejscu występowania kopalin. Z przeprowadzonej ankietyzacji wynika, iż w latach 2009-2010 cztery gminy realizowały to zadanie: gm. Sidra, gm. Kuźnica, gm. Czeremcha oraz gm. Korycin.

Ad. IV. Opiniowanie pod względem wpływu na ochronę środowiska miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obowiązek zgodności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod względem ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów leśnych oraz rolnych, wynika z zapisu art. 1 ust. 2 pkt. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W planach określa się obowiązkowo zasady ochrony środowiska, przyrody oraz krajobrazu kulturowego (art. 15 ust. 2 pkt. 3 ustawy). Każdy lokalny plan i wniosek do zmiany planu uzgadnia m.in. zarząd województwa. W 2009 roku uzgodniono: 14 zmian studiów zagospodarowania przestrzennego i 84 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W roku 2010 uzgodniono: 35 zmian studiów zagospodarowania przestrzennego i 123 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Ad. V. Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie- kontynuacja. W ramach kontynuacji tego zadania, podobnie jak w latach ubiegłych, promowano lokalne produkty ekologiczne oraz walory przyrodnicze województwa, również poza jego granicami (np. na targach turystycznych, imprezach regionalnych). Marszałek Województwa Podlaskiego obejmował swym patronatem liczne konkursy i imprezy poruszające problematykę ekologiczną oraz współpracował z instytucjami (m.in. *WFOŚiGW, RDLP*), szkołami oraz organizacjami pozarządowymi przy organizacji konkursów w tym, m.in. fundował nagrody czy delegował przedstawicieli do pracy w komisjach konkursowych.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w 2009 r.

W ramach realizacji „Programu współpracy Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2009 roku” przyznano dotacje na realizację zadań publicznych w sferze ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w ramach dwóch konkursów:

1. *Wspieranie działalności ośrodków edukacji ekologicznej*, na następujące zadania:
  - *Ekologizacja gospodarstw agroturystycznych Podlasia*– wsparcie edukacji ekologicznej na obszarach wiejskich poprzez wydanie publikacji oraz zamieszczenie informacji w Internecie, realizacja: Lokalna Organizacja Turystyczna "Brama na Bagna" w Strękowej Górze,
  - *Przyroda Podlasia dostępna dla wszystkich!*- wsparcie działań Ośrodka Edukacji Ekologicznej "Brama na Bagna", realizacja: Lokalna Organizacja Turystyczna "Brama na Bagna" w Strękowej Górze,
  - *Udostępniamy Muzeum gościom niewidomym i obcojęzycznym*, realizacja: Muzeum Przyrody w Drozdowie,
2. *Edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska i ekologii*, na następujące zadania:
  - *Turniej Ekologiczno-Wędkarski*, Zalew Siemianówka 2009, realizacja: Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych w Białymstoku,
  - *Las, tajemnice i ... przedszkolaki*. Projekt edukacyjny dla kreatorów przedszkolnej edukacji ekologicznej, realizacja: Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych w Białymstoku,
  - *Kartki z kalendarza ekologicznego*, realizacja: Stowarzyszenie SZUKAMY POLSKI w Białymstoku,
  - *Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000 i Obszary Chronionego Krajobrazu*- podniesienie poziomu wiedzy samorządów i społeczności lokalnej powiatu suwalskiego na temat zasad funkcjonowania wielko powierzchniowych obszarów chronionych, realizacja: Stowarzyszenie Miłośników Suwalskiego Parku Krajobrazowego "KRAINA HAŃCZY" w Turtulu,
  - *Piknik ekologiczny w Drohiczynie*, realizacja: Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju AGRO-GROUP w Białymstoku,
  - *NATURA 2000- Naturą Przedszkolaka*, realizacja: Stowarzyszenie "POMO-CY DZIECIOM" w Łomży.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w 2010 r.

W ramach realizacji „Programu współpracy Województwa Podlaskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w 2010 roku” przyznano dotacje na realizację zadań publicznych w sferze ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w ramach konkursu *Edukacja społeczeństwa w zakresie zrównoważonego wykorzystania energii*:

- *Czyste środowisko, odnawialne źródła energii, wyedukowane społeczeństwo podstawą zrównoważonego rozwoju Puszczy Knyszyńskiej*, realizacja: Stowarzyszenie Przyjaciół Puszczy Knyszyńskiej „Wielki Las” w Supraślu,
- *Rozwój i doskonalenie selektywnej zbiórki i odzysku szkła w Powiecie Hajnowskim– projekt pilotażowy*, realizacja: Fundacja Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych w Białymstoku,
- *Kartki z kalendarza ekologicznego + kampania promocyjna– edukacyjna na temat odnawialnych źródeł energii (OZE) „Proszę Taty, proszę Mamy, my energię odnawiamy”*, realizacja: Stowarzyszenie SZUKAMY POLSKI w Białymstoku,
- *Odpady a środowisko przyrodnicze– edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży z terenu Suwalskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny*, realizacja: Stowarzyszenie Miłośników Suwalskiego Parku Krajobrazowego "KRAINA HAŃCZY" w Turtulu,
- *Pomagajmy Ziemi każdego dnia!– edukacja ekologiczna mieszkańców województwa podlaskiego*, realizacja: Stowarzyszenie „OKOLICA” w Białymstoku,
- *3 x E– Edukacja, Ekologia, Ekonomia– cykl zajęć edukacyjnych w zakresie zrównoważonego wykorzystania energii i racjonalnej gospodarki odpadami*, realizacja: Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju AGRO-GROUP w Białymstoku,
- *Mali Strażnicy Przyrody*, realizacja: Stowarzyszenie "POMOCY DZIECIOM" w Łomży.

W latach 2009 i 2010 Marszałek Województwa Podlaskiego był głównym organizatorem bądź współorganizatorem wielu imprez ekologicznych. Należy tu choćby wymienić XXIV i XXV Olimpiadę Wiedzy Ekologicznej organizowaną przez Samorząd Województwa od 1999 r., tj. od momentu wprowadzenia reformy administracyjnej państwa i utworzenia samorządu województwa. Był również rokrocznie jednym z fundatorów nagród w konkursach ekologicznych, np. w „Konkursie na najlepszą pracę magisterską z zakresu ekologii i ochrony środowiska”, organizowanym przez Radę Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Białymstoku, czy w „Konkursie o nagrodę im. Alfreda Lityńskiego za zasługi w ochronie środowiska naturalnego”, organizowanym przez „Radę Federacji Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT w Suwałkach”.

Tabela 1. Patronaty Marszałka Województwa Podlaskiego

Lp.	Patronat	Jednostka
2009 r.		
1.	Eko-kluby Przedsiębiorczości	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego
2.	III Edycja Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Ekologicznej "Bioróżnorodność i formy ochrony przyrody w Polsce"	Białowiecki Park Narodowy
3.	Krajowy program edukacyjny dla dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodziców i opiekunów "Czyste powietrze wokół nas"	Wojewódzka Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna
4.	VI Hodyszewskie Dni Ziemi	Wójt Gminy Nowe Piekuty
5.	Obchody Dnia Ziemi	ZSZ Nr 5
6.	III Kolarski Maraton na Orientację "Puszcza Knyszyńska 2009"	PTTK Białystok
7.	Pół-maraton EKO VI Białystok, Dobrzyniewo Duże	Uczniowski Klub Sportowy "Osiedla Bacieczki" w Białymstoku
8.	Międzynarodowa konferencja przyrodniczo-naukowa pt. "Ochrona Środowiska - perspektywy i strategie rozwoju gospodarczego na przykładzie Puszczy Knyszyńskiej oraz obszarów chronionych Litwy"	Stowarzyszenie Uroczysko
9.	Białorusko-Polska Wystawa Filatelistyczna pt. "600 lat ochrony Puszczy Białowieckiej"	Stowarzyszenie Samorządów Euroregionu Puszcza Białowiecka
10.	Konferencja podsumowująca projekt "Współpraca w zakresie środowiska pomiędzy Polską i Litwą - zmniejszenie zanieczyszczeń wody w dorzeczu Niemna"	Wójt Gminy Płaska
2010 r.		
11.	Finał IX edycji ogólnopolskiego konkursu "Poznajemy parki krajobrazowe Polski"	Suwalski Park Krajobrazowy
12.	Projekt: "Czysta Polska- społecznie odpowiedzialna gospodarka, czyli prawo ekologiczne w praktyce"	dziennik gazeta prawna

Lp.	Patronat	Jednostka
13.	Czyste powietrze wokół nas	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku
14.	Krajowy program edukacyjny dla uczniów klas I-III szkół podstawowych, ich rodziców i opiekunów pt. "Nie pal przy mnie, proszę"	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku
15.	Czysta Energia- perspektywę i szansę rozwoju lokalnego	Fundacja Promocji Gmin Polskich
16.	Ekopolska. Gospodarczy Partner w Europie	Negatyw Sp. z o.o. - wydawnictwo
17.	"Arbores Vitae. Ostatnia taka puszcza"	Fundacja Europejskie Centrum Ziemi
18.	Biomasa-technologie, realizacja inwestycji i finansowanie	Nowa Energia
19.	Narew: ludzie, przyroda, kultura	Spółeczne Stowarzyszenie Prasoznawcze "Stopka"

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

Ad. VI. Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych– kontynuacja. Celem tego zadania jest propagowanie postawy proekologicznej wśród mieszkańców naszego regionu w celu racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych regionu. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w ramach tego działania jest corocznie organizatorem etapu podstawowego i wojewódzkiego Ogólnopolskiej Olimpiady Wiedzy Ekologicznej (XXIV w 2009 i XXV w 2010 r.) dla szkół ponadgimnazjalnych. W roku 2009 w etapie podstawowym wzięło udział 1772 uczniów z 81 szkół, zaś w etapie wojewódzkim– 84 uczniów z 40 szkół z terenu województwa podlaskiego. Zorganizowano również wyjazd siedmiu laureatów etapu wojewódzkiego OWE na eliminacje centralne. W roku 2010 w etapie podstawowym wzięło udział 1373 uczniów z 66 szkół, zaś w etapie wojewódzkim– 94 uczniów z 43 szkół z terenu województwa podlaskiego.

Zorganizowano i przeprowadzono, w dniach 4 – 6 czerwca 2010 roku, w Białowieży finał centralny Olimpiady Wiedzy Ekologicznej, w którym wzięło udział 112 uczniów– po siedmiu najlepszych z każdego województwa w kraju oraz opiekunowie, goście jubileuszu i organizatorzy (łącznie ok. 200 osób). Impreza została zrealizowana we współpracy z Białowieskim Parkiem Narodowym, Regionalną Dyrekcją

Lasów Państwowych w Białymstoku oraz Komitetem Głównym OWE działającym przy Zarządzie Głównym Ligi Ochrony Przyrody w Warszawie. Patronat honorowy OWE objęli m.in.: Parlament Europejski, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Polski Komitet ds. UNE-SCO. Przeprowadzenie eliminacji OWE było finansowane z dotacji przyznanych przez *WFOŚiGW*, środków z budżetu Województwa Podlaskiego oraz pozostałych organizatorów.

W maju 2010 r., we współpracy z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi i Suwalskim Parkiem Krajobrazowym, zorganizowano finał krajowy IX edycji Konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” pod Honorowym Patronatem Ministra Edukacji Narodowej oraz Głównego Konserwatora Przyrody. Konkurs skierowany jest do uczniów szkół gimnazjalnych z terenu gmin leżących na obszarze parków krajobrazowych z całej Polski. W imprezie wzięło udział 56 uczniów i opiekunów szkolnych i parkowych, którzy podczas 5-dniowego pobytu w naszym województwie mieli m.in. okazję poznania walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych Podlasia, Suwalszczyzny i Ziemi Łomżyńskiej.

W listopadzie 2009 r. zorganizowano seminarium pn. *Edukacja przyrodniczo-leśna jako element procesu dydaktycznego– XXV lat Olimpiady Wiedzy Ekologicznej jako skutecznej formy interdyscyplinarnej edukacji środowiskowej*, skierowane do nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa podlaskiego, którzy przygotowują uczniów do udziału w konkursach i olimpiadach przedmiotowych o tematyce przyrodniczej, biologicznej, czy ekologicznej.

We wrześniu 2010 r., we współpracy z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Białymstoku, Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej oraz Nadleśnictwem Krynki, zorganizowano przyrodniczo-leśne warsztaty terenowe „Odkrywamy tajemnice ekologii lasów”. Warsztaty skierowane były do nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych z terenu województwa podlaskiego, którzy przygotowują uczniów do udziału w konkursach i olimpiadach przedmiotowych o tematyce przyrodniczej, biologicznej, leśnej, czy ekologicznej, oraz uczniów w nich startujących. Wzięło w nich udział 12 nauczycieli i 24 uczniów z 12 szkół. Imprezę zrealizowano ze środków własnych budżetu województwa ze wsparciem współorganizatorów.

W 2009 roku *Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie*, w ramach działania, mającego na celu dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt realizowało w formie demonstracji następujące zadania dotyczące edukacji ekologicznej:

- wprowadzenie do praktyki metod gospodarowania uwzględniających wymagania ustaw i rozporządzeń w zakresie ochrony środowiska (materiały szkoleniowe „Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych”) ze szczególnym uwzględnieniem:
  - przeciwdziałania erozji gleby i wzbogacenie jej w substancję organiczną– uprawa międzyplonów ozimych i ścierniskowych. Rozdział IV.1, IV. 2.– demonstracje,

- wymagań dotyczących ochrony zwierząt gospodarskich– poprawa warunków zoohigienicznych w gospodarstwach ekologicznych. Rozdział III.1.– demonstracje,
- ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez niektóre substancje niebezpieczne– przydomowe oczyszczalnie ścieków, przechowywanie i gospodarka nawozami. Rozdział I.2.– demonstracje.
- upowszechnianie w gospodarstwach ekologicznych elementów agrotechniki wpływających na podniesienie żyzności gleby poprzez:
  - zwiększanie udziału motylkowatych w strukturze zasiewów– demonstracje,
  - przygotowanie kompostów i gnojówek– demonstracje.
- poprawa jakości i różnorodności upraw w gospodarstwie ekologicznym:
  - uprawa ziół i warzyw– demonstracje,
  - uprawa owoców jagodowych i upraw sadowniczych– demonstracje.
- kształtowanie krajobrazu rolniczego:
  - prawidłowa technika wykaszania łąk– demonstracje.

W 2010 roku *Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie* w ramach działania poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych realizowano w formie demonstracji następujące zadania dotyczące edukacji ekologicznej:

- upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych ekonomicznie technologii w gospodarstwach Prowadzonych metodami ekologicznymi:
  - uprawa pszenicy orkisz – demonstracja,
  - uprawa owoców jagodowych i upraw sadowniczych – demonstracja,
  - uprawa ziół i warzyw – demonstracja.

W ramach działania dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt realizowano w formie demonstracji następujące zadania dotyczące edukacji ekologicznej:

- upowszechnianie uprawy roślin wpływających na podniesienie żyzności gleby:
  - zwiększenie udziału motylkowatych w strukturze zasiewów – demonstracje.
- ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez substancje niebezpieczne – demonstracje.

Ad. VII. Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim – kontynuacja. Zadanie to jest kontynuacją wcześniej zaczętego już projektu wynikającego z poprzedniego *Programu*. W 2010 r. Departament Infrastruktury i Ochrony Środowiska UMWP zorganizował bezpłatne szkolenia w zakresie prawidłowej realizacji obowiązku sprawozdawczości rocznej, wynikającego z art. 37 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach oraz ogólnych przepisów ww. ustawy (w tym uzyskiwania zezwoleń), skierowane do posiadaczy odpadów z terenu województwa oraz szkolenie dotyczące procedury wydawania pozwoleń i zezwoleń w zakresie gospodarowania odpadami, wynikającej z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach– skierowane do starostw powiatowych.

W 2009 r. dzięki dotacji z Ministerstwa Gospodarki przeprowadzona została **RADIOWA KAMPANIA INFORMACYJNA** pt.: „AZBEST- zagrożenie!”. Kampania ta skier-

rowana była do mieszkańców województwa podlaskiego, szczególnie do środowisk wiejskich oraz wszystkich słuchających Polskiego Radia Regionalnej Rozgłośni w Białymstoku Radio Białystok S.A. i odwiedzających portal internetowy Wrota Podlasia. Celem tej kampanii było upowszechnienie wśród społeczeństwa województwa podlaskiego wiedzy o wyrobach zawierających azbest i skutkach zdrowotnych narażenia środowiskowego na pył azbestowy.

W 2010 r. ponownie pozyskano dotację z Ministerstwa Gospodarki na II Edycję RADIOWEJ KAMPANII INFORMACYJNEJ pt.: „AZBEST- zagrożenie!”, która Prowadzona była po raz kolejny we współpracy z Polskim Radiem Regionalną Rozgłośnią w Białymstoku Radio Białystok S.A. Zakres merytoryczny Kampanii obejmował zagadnienia związane z:

- zastosowaniem wyrobów zawierających azbest,
- skutkami zdrowotnymi narażenia środowiskowego na pył azbestowy (o praktycznej niezniszczalności włókien azbestowych, w jakich okolicznościach azbest negatywnie oddziałuje na zdrowie lub życie człowieka, na jakie choroby na skutek kontaktów z wyrobami zawierającymi azbest możemy być narażeni),
- możliwościach uchronienia się przed skutkami działania azbestu (jak należy zapobiegać negatywnym skutkom oddziaływania wyrobów zawierających azbest),
- sposobami usuwania azbestu (kto może usuwać azbest i jakie muszą być spełnione warunki),
- możliwościami pozyskania dofinansowania na usuwanie azbestu,
- terminem do kiedy należy usunąć azbest i gdzie można znaleźć szczegółowe informacje o tematyce azbestowej.

W 2009 roku przy wsparciu finansowym *WFOŚiGW* zaktualizowany został folder „Podlaskie parki narodowe i krajobrazowe” – folder miał na celu głównie edukację ekologiczną dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych i gimnazjalnych poprzez ukazanie bogactwa naturalnego parków narodowych i krajobrazowych oraz zwiększenie świadomości ekologicznej młodzieży tych szkół poprzez zaprezentowanie oferty edukacyjnej poszczególnych parków. Folder formatu A5 zawiera 32 strony a informacje w nim przedstawione zostały zweryfikowane, zaktualizowane i uzupełnione. Ponadto do folderu została dołączona wkładka dla dzieci z kolorowanymi i naklejkami przedstawiającymi „mieszkańców” parków. Oprócz podstawowych informacji na temat oferty edukacyjnej parków zostały zawarte również informacje praktyczne dotyczące bazy noclegowej, gastronomicznej, możliwości dojazdu do parków różnymi środkami lokomocji.

W ramach zadania „Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim – kontynuacja”, w 2009 r. realizowana była również kampania edukacyjna w zakresie ochrony środowiska w województwie podlaskim pod hasłem „Nauka na czasie – czyste Podlasie”, której celem było upowszechnienie wśród społeczeństwa województwa podlaskiego wiedzy o:

- głównych problemach związanych z wpływem człowieka na środowisko naturalne w skali lokalnej, regionalnej i globalnej,
- sposobach ochrony środowiska oraz oszczędzania zasobów naturalnych możliwych do zastosowania przez każdego człowieka,

- możliwościach i kierunkach rozwoju województwa podlaskiego z uwzględnieniem zasobów naturalnych w kontekście planowanych kierunków rozwoju ochrony środowiska w Polsce, Europie i na świecie.

Zakres merytoryczny *Kampanii* objął m.in.: gospodarkę odpadami, energią i wodą, ochronę powietrza, klimatu i zasobów przyrodniczych oraz odpowiedzialne zachowania społeczne (dotyczące np. transportu i konsumpcji).

Odbiorcami *Kampanii* byli:

- wszyscy obywatele województwa podlaskiego, z naciskiem na środowiska wiejskie, w których jest mniejszy dostęp do różnych form edukacji ekologicznej, niż w miastach,
- pracownicy urzędów administracji publicznej,
- wszyscy odwiedzający portal internetowy Wrota Podlasia, oglądający telewizję regionalną, słuchający radia i czytający prasę lokalną.

Kampania została objęta patronatem medialnym TVP S.A. Oddział w Białymstoku, Polskiego Radia Białystok S.A., Gazety Współczesnej oraz portalu Wrota Podlasia.

Na *Kampanię* złożyły się następujące elementy:

- pakiety edukacyjne składające się z poradnika i bawełnianej torby na zakupy (30.000 szt.);
- plakaty (300 szt.);
- dwa filmy edukacyjne w formie krótkich spotów (15 sek.) zostały wyemitowane na antenie TVP S.A. Oddział w Białymstoku w czasie trwania *Kampanii* w blokach reklamowych o wysokiej oglądalności (przed lub po *Obiektywie* o godz. 18⁰⁰);
- radiowe ogłoszenie o *Kampanii* (30 sek.) emitowane na antenie Polskiego Radia Białystok S.A. cztery razy dziennie w różnych pasmach przez dwa tygodnie trwania *Kampanii*;
- artykuły o przebiegu *Kampanii* w Gazecie Współczesnej;
- publikacja materiałów edukacyjnych w wersji elektronicznej na portalu internetowym Wrota Podlasia.

Pakiety edukacyjne i plakaty zostały przekazane wszystkim urzędom administracji szczebla gminnego i powiatowego, instytucjom związanym z ochroną środowiska oraz bezpieczeństwem publicznym. Łącznie materiały przekazano:

- 132 urzędów gminnym i powiatowym– 26.400 szt. pakietów + 135 szt. plakatów,
- 7 parkom narodowym i krajobrazowym– 350 szt. pakietów + 21 szt. plakatów,
- 14 instytucjom i organizacjom związanym z ochroną środowiska oraz bezpieczeństwem publicznym– 790 szt. pakietów + 54 szt. plakatów,
- na potrzeby Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego– 2.460 szt. pakietów + 90 szt. plakatów.

Przebieg *Kampanii* zgodnie ze sprawozdaniami urzędów gmin i starostw powiatowych:

- plakaty rozwieszono na tablicach ogłoszeń urzędów lub w innych publicznie dostępnych miejscach,
- pakiety przekazano pracownikom urzędów oraz radnym gminnym i miejskim, interesantom (bezpośrednio lub poprzez punkty obsługi klientów), placówkom oświatowym, kulturalnym i innym instytucjom użyteczności publicznej,
- pakiety trafiły do mieszkańców wsi również poprzez sołtysów,
- część materiałów została przeznaczona jako nagrody i upominki w konkursach ekologicznych organizowanych w szkołach, gminach lub ośrodkach kultury,
- pakiety zostały również wykorzystane w ramach działań własnych urzędów, np. spotkań edukacyjnych z mieszkańcami, przy realizacji ścieżek edukacyjnych, itp.
- wiele urzędów umieściło informację o Kampanii oraz materiały edukacyjne na swoich stronach internetowych.

Urząd Marszałkowski rozdysponował swoją pulę materiałów w następujący sposób:

- część plakatów została rozwieszona na tablicach informacyjnych oraz korytarzach Urzędu,
- pakiety i pozostałe plakaty zostały przekazane:
  - wszystkim pracownikom Urzędu oraz radnym Sejmiku Województwa Podlaskiego (450 szt.),
  - uczestnikom Seminarium „Niskonakładowe systemy oczyszczania ścieków i przeróbki osadów ściekowych”, zorganizowanego przez Politechnikę Białostocką pod patronatem Marszałka Województwa Podlaskiego (150 szt.),
  - uczestnikom Zgromadzenia Ogólnego Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego (100 szt.),
  - Departamentom Urzędu Marszałkowskiego w celu wykorzystania w ramach pracy bieżącej (targi, spotkania, konkursy, konferencje) (630 szt.),
  - jako nagrody i upominki w szkolnych konkursach i olimpiadach o tematyce przyrodniczej i ekologicznej (500 szt.),
  - interesantom (500 szt.).

Kampania została bardzo pozytywnie odebrana przez wszystkie uczestniczące w niej podmioty oraz przez odbiorców– mieszkańców województwa podlaskiego. Wysoko oceniony został zarówno pomysł przeprowadzenia kampanii obejmującej całe województwo, docierającej do odbiorców różnymi kanałami (telewizja, radio, Internet, gazety, plakaty, poradniki), jak i zawartość merytoryczna materiałów oraz przydatność toreb dołączonych do poradników. Kampania „Nauka na czasie– czyste Podlasie”, oprócz własnego przesłania, doskonale wpisała się w dotychczasowe i bieżące działania podejmowane przez różne instytucje w zakresie ochrony środowiska i edukacji ekologicznej. Liczne są też głosy z prośbą o kontynuację tego typu działalności przez samorząd województwa podlaskiego.

Ad. VIII. Upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie– kontynuacja. Urząd Marszałkowski prowadzi portal www.wrotapodlasia.pl, na stronach którego zamieszczane są aktualności dotyczące środowiska, w tym informacje o zmianach w przepisach, możliwościach finansowania inwestycji proekologicznych, obowiązkach sprawozdawczych i opłatowych, czy prowadzonych przez samorząd działaniach w zakresie ochrony środowiska i edukacji ekologicznej.

Informacje odnośnie tematyki środowiskowej umieszczane są również systematycznie na stronach internetowych podległych jednostek realizujących zadania z zakresu ochrony środowiska (Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, Suwalskiego Parku Krajobrazowego, Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej i PODR w Szepietowie). Ponadto w celu nagłaśniania działań podejmowanych w zakresie ochrony środowiska Urząd współpracuje z lokalnymi mediami (radiem, telewizją, prasą).

Ad. IX. Opracowanie programów ochrony powietrza. Wymóg opracowania programów ochrony powietrza wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Na terenie Województwa Podlaskiego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku określił strefy, w których wskaźniki jakościowe powietrza zostały przekroczone (Miasto Łomża i Białystok). W związku z tym Sejmik Województwa Podlaskiego uchwalił w 2009r. „Program ochrony powietrza dla strefy miasta Łomży” – Uchwała Nr XXVIII/329/09 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2009 r. (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego Nr 109 poz. 1242) oraz „Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja białostocka” – Uchwała Nr XXVIII/328/09 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2009 r. (opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego Nr 110, poz. 1243).

2.2.2. ZADANIE KOORDYNOWANE

Tabela 2. Zadania koordynowane zrealizowane wynikające z POŚ w odniesieniu do gmin i powiatów z terenu województwa podlaskiego

Lp.	Nazwa zadania	Realizacja zadania	Jednostka realizacyjna
1	2	3	4
1.	Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi	Zrealizowano	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ
2.	Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna, WIOŚ
3.	Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna
4.	Zwiększenie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze
5.	Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz suszą hydrologiczną	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze
6.	Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze

Lp.	Nazwa zadania	Realizacja zadania	Jednostka realizacyjna
1	2	3	4
7.	Ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń	Zrealizowano	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ
8.	Ograniczenie emisji niskiej	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze
9.	Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ
10.	Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze
11.	Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ
12.	Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ
13.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ
14.	Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, parki narodowe
15.	Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych	Zrealizowano	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, parki narodowe
16.	Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	Zrealizowano	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, parki narodowe
17.	Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki,
18.	Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki,
19.	Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, Parki narodowe
20.	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia	Zrealizowano	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ
21.	Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	Zrealizowano	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ
22.	Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ

Lp.	Nazwa zadania	Realizacja zadania	Jednostka realizacyjna
1	2	3	4
23.	Realizacja programu, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową i samorządową	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ
24.	Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ
25.	Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku	Zadanie ciągłe	Wojewoda, samorządy terytorialne i podległe im jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ

Źródło: POŚ i ankiety

2.3. STAN ZREALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZADAŃ Z ZAKRESU INFRASTRUKTURY OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ EDUKACJI EKOLOGICZNEJ W LATACH 2009-2010

Na terenie Województwa Podlaskiego w latach 2009-2010 podjęto szereg działań mających na celu rozbudowę istniejącego już systemu infrastruktury ochrony środowiska. Zadania realizowano w zakresie: ochrony wód, powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi, przyrody i jej zasobów, ochrony przed hałasem oraz edukacji ekologicznej.

a. Ochrona zasobów wodnych

Na podstawie danych GUS na koniec 2009 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 113 komunalnych i 30 przemysłowych oczyszczalni ścieków. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w 2009 r. wynosiły 665,2 hm³ o 2,1 hm³ więcej niż w roku 2008. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu 2009 roku wyniosło 81434,5 dm³.

W zakresie ochrony zasobów wodnych zrealizowane zadania dotyczyły m.in.:

- budowy kanalizacji sanitarnej,
- budowy kanalizacji deszczowej,
- przebudowy/modernizacji stacji uzdatniania wody,
- budowy ujęć wodnych,
- budowy zbiorników retencyjnych,
- budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,

W latach 2009-2010 według danych GUS oraz raportu z realizacji KPOŚK wybudowano 186,52 km sieci kanalizacyjnej i deszczowej (w tym w 2009 r. – 107,3 km, w 2010 r. – 79,22 km) oraz 147,8 km sieci wodociągowej. Z oczyszczalni ścieków korzystało 62,5% ogółu ludności województwa. W analizowanym okresie powstało 1289 nowych przydomowych oczyszczalni ścieków. Ponadto w latach 2009-2010 wybudowano nowe ujęcie wody (w miejscowości Stary Folwark), zmodernizowano 35 stacji uzdatniania wody (21 w roku 2009 i 14 w roku 2010), wykonano awaryjne zasilanie stacji uzdatniania wody, oczyszczono zbiornik wodny na rzece Nurzec.

W analizowanym okresie zmodernizowano komunalne oczyszczalnie ścieków w:

- Hajnówce– modernizacja części oczyszczalni dotyczącej gospodarki osadowej,
- Zambrowie– modernizacja części oczyszczalni dotyczącej gospodarki osadowej,
- Lipsku– modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Mońkach– modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Suchowoli– modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Bryzglu– modernizacja oczyszczalni ścieków,
- Juchnowcu Kościelnym– modernizacja oczyszczalni ścieków
- Suwałkach– modernizacja oczyszczalni ścieków, oraz hermetyzacja i dezodoryzacja obiektów oczyszczalni ścieków,
- Jedwabnem– rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków z zastosowaniem poletek trzcinowych.

Ponadto zrealizowano nową inwestycję polegającą na budowie oczyszczalni ścieków w Zespole Szkół Rolniczych w Ostrożanach w powiecie Siemiatyckim oraz wybudowano nową oczyszczalnię ścieków w Dziadkowicach.

Na terenie województwa podlaskiego w roku 2009 (stan na 31 grudnia 2009 r.) było 288 obiektów małej retencji wodnej (w roku 2008– było ich 285) o pojemności 1935,0 dam³.

W latach 2009-2010 przeprowadzono remont budowli hydrotechnicznych (śluzy i jazy) Kanału Augustowskiego:

- jaz Tartak,
- jaz Rygol,
- jaz Kudrynki,
- jaz Sucha Rzeczka,
- śluzy i jazy Mikaszówka, Sosnówek, Perkuć, których remont planuje się zakończyć w 2011 r.

Ponadto wykonano zbiorniki retencyjne na rzece Kumiałce, na gruntach wsi Szumowo–Aulakowszczyzna.

Przykłady zrealizowanych zadań z dziedziny ochrony wód (wg ankietyzacji):

- Budowa miejskiej sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami na ulicach: Nowotki, Kasztanowej, Zawadzkiego, Wojska Polskiego, Wierzbowej i Głowackiego w Sejnach;
- Kompleksowe rozwiązanie problemu gospodarki wodno-ściekowej dla Aglomeracji Mońki;
- Budowa kanalizacji sanitarnej z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Klimaszewnica;
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Czartajewie;
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami Osiedla Pawelki w mieście Szczuczyn;
- Usprawnienie gospodarki ściekowej poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej w miejscowościach: Nowosad-Sorocza Nóżka, Przechody, Dubiny-Postołowo, Sawiny Gród, Bielszczyzna-Hajnówka, Wygoda-Hajnówka, Puciska-Czyżyki;
- Budowa kanalizacji sanitarnej z przepompowniami w Bielach i Rostołtach;
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej- tranzyt z Brzozowa Starego oraz w miejscowościach: Wilkowo Nowe i Wilkowo Stare;

- Budowa kanalizacji sanitarnej wsi Czyże.

W wyniku realizacji zadań z dziedziny gospodarki wodnej uzyskano następujące efekty ekologiczne wg przeprowadzonej ankietyzacji:

- wydajność stacji wodociągowych 1 318 m³/d;
- długość sieci wodociągowej 7 643 mb;
- retencja 83 000 m³.

b. Powietrze atmosferyczne

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego zrealizowane zadania dotyczyły m.in.:

- modernizację kotłowni,
- modernizację/przebudowy dróg,
- budowy ścieżek rowerowych,
- termomodernizację budynków,
- zastosowanie instalacji solarnej i pomp ciepła
- poprawa efektywności energetycznej poprzez wdrożenie systemów energii odnawialnej
- rozbudowy systemu ciepłowniczego.

Główne zadania w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego na terenie województwa podlaskiego w latach 2009-2010 obejmowały inwestycje związane z budową i modernizacją sieci ciepłowniczych, termomodernizacją budynków oraz modernizacją oświetlenia ulicznego. Wykonane zadania pozwoliły na obniżenie emisji w stosunku do roku 2008 r. Poziom ograniczenia emisji został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 3. Redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza w latach 2009-2010 w odniesieniu do 2008 r.

2009	2010
pyłu o 2,28 Mg,	pyłu o 3,62 Mg.
SO ₂ o 5,73 Mg,	SO ₂ o 3,85 Mg.
CO o 6,78 Mg	CO o 6,66 Mg
CO ₂ o 1726,4 Mg	CO ₂ o 1019,9 Mg
NO _x o 1,53Mg	NO _x o 2,26 Mg

Źródło: WIOŚ

Przykłady zrealizowanych zadań z dziedziny ochrony powietrza atmosferycznego (wg ankietyzacji):

- Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Powiecie Bielskim;
- Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie Gminy Bielsk Podlaski;
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Zespole Szkół w Nieckowie;
- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Raczkach;
- Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne na terenie Gminy Narew;
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Powiecie Monieckim;
- Termomodernizacja budynku "F" oraz. wymiana stolarki okiennej w budynku "11" Zakładu Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Białymstoku;
- Remont świetlic wiejskich we wsi Makarki i Sypnie Nowym w gminie Grodzisk;

- Rozbudowa miejskiego systemu ciepłowniczego Miasta Białegostoku- II etap;
- Remont oświetlenia dróg na terenie gminy Wąsosz;
- Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Powiecie Bielskim;
- Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Zdrowia w Szypliszkach.

Analiza stanu aktualnego środowiska wykazuje, że dzięki realizacji zadań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego na terenie województwa nastąpiła poprawa jakości powietrza.

c. Powierzchnia ziemi

W wyniku prowadzonych prac rekultywacyjnych i zagospodarowywania terenów zdewastowanych na terenie województwa podlaskiego nastąpiło zmniejszenie ich powierzchni z 2 762 ha w roku 2008, do 2716 ha w roku 2009. Niestety powierzchnia gruntów zdegradowanych w tych latach wzrosła nieznacznie ze 102 ha do 109 ha. Jak informuje GUS, w roku 2008 zrekultywowano 20 ha terenów zdewastowanych, w tym 6 ha w kierunku rolniczym, a 11 ha na cele leśne. Terenów zdegradowanych poddanych zagospodarowaniu było 10 ha, z czego 6 ha na cele rolnicze, a 3 ha na cele leśne. W roku następnym rekultywacji terenów zdewastowanych poddano 41 ha, w tym 2 ha w kierunku rolniczym i 26 ha w kierunku leśnym. Odnosnie terenów zdegradowanych ich powierzchnia poddana zagospodarowaniu na cele rolnicze wynosiła 6 ha, a na cele leśne 4 ha.

d. Przyroda i jej zasoby

Stan walorów przyrodniczych województwa podlaskiego jest bardzo dobry, o czym świadczy duża liczba powołanych tu obszarów chronionych wysokiej rangi, szczególnie parków narodowych. Wartość przyrodnicza tych parków jest rangi międzynarodowej i każdy z nich objęto ochroną na podstawie jednej z międzynarodowych konwencji (3 obszary ramsarskie oraz Puszcza Białowieska, jako rezerwat biosfery i obiekt Światowego Dziedzictwa UNESCO). Dobry jest również stan lasów poza obszarami chronionym ze względu na znaczne oddalenie od źródeł emisji przemysłowych. Teren województwa należy do tzw. Zielonych Płuc Polski.

Aby nie utracić walorów przyrodniczych w województwie należy szczególnie rozważyć planować inwestycje infrastrukturalne, tak aby nie kolidowały z siecią obszarów chronionych. Nie jest to łatwe zadanie, o czym świadczą intensywne konflikty ekologiczne np. w związku z budową trasy Via Baltica, czy lotniska regionalnego. Pogodzenie ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym jest tutaj zarówno szczególnie istotne, jak i trudne.

W latach 2009-2010 na terenie województwa powstały 3 nowe obiekty ochrony przyrody. Rady gmin powołały dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

- Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Park w Czyżewie” o powierzchni 2,13 ha, celem ochrony zespołu jest zachowanie krajobrazu naturalnego i kulturowego oraz drzewostanu z dużą ilością starodrzewu, głównie wiązów polnych,
- Zespół przyrodniczo - krajobrazowy „Park dworski” o powierzchni 3,0 ha, będący częścią dawnego założenia dworsko - ogrodowego stanowiący krajobraz naturalny i kulturowy o dużych walorach widokowych i estetycznych.

Ponadto w gminie Wasilków utworzono użytek ekologiczny „Żurawka” o powierzchni 20,8285 ha, którego celem jest ochrona ekosystemów bagiennych (źródło: Rejestr form ochrony przyrody RDOŚ Białystok).

Lesistość województwa w 2009 roku zwiększyła się o ok. 1 682 ha (źródło: GUS).

W roku 2009 na terenach miejskich i wiejskich utworzono 17 obiektów terenów zieleni (15 zieleńców, 2 cmentarze) (źródło: GUS).

e. Ochrona przed hałasem

Na terenie województwa w latach 2009-2010 podjęto następujące działania chroniących przed rozprzestrzenianiem się hałasu komunikacyjnego: budowa obwodnicy Wasilkowa, modernizacja i budowa nowych dróg w województwie (w 2009 r. według GUS wybudowano 495,1 km nowych dróg), budowa ekranów akustycznych (brak dostępnych danych odnośnie długości wybudowanych ekranów, ankietyzacja wykazała jedynie wykonanie ok. 800 m ekranów akustycznych w gminie Gródek).

W 2009 r. wykonana została mapa akustyczna Białegostoku. Efektem wykonanej mapy jest rozpoznanie terenów i liczby ludności zagrożonej hałasem w Białymstoku. Przekroczenia, wynikające z opracowanej mapy akustycznej Białegostoku, stanowiły podstawę do opracowania „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla miasta Białegostoku” przyjętego w 2010 r. W dokumencie opisano działania niezbędne do realizacji w celu przywrócenia i utrzymania dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

W celu zmniejszenia rozprzestrzeniania się hałasu przemysłowego najczęściej stosowanymi zabezpieczeniami były: wyciszenia i wygłuszenia maszyn, obudowy akustyczne, tłumiki, kabinny dźwiękoszczelne, środki natury organizacyjnej (np. zmiana trybu pracy zakładu), dobór mało hałaśliwej technologii produkcji, urządzeń, maszyn i środków transportu, ekrany akustyczne.

2.3.1. ZADANIA WŁASNE I KOORDYNOWANE SAMORZĄDÓW GMINNYCH I POWIATOWYCH

Opis realizacji tych zadań przedstawiono na podstawie danych z ankietyzacji gmin oraz sprawozdań z działalności WFOŚiGW.

Zadania te były finansowane z budżetów gminnych, z gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska, ze środków WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPOWP, PROW oraz funduszy unijnych. Przedstawienie odsetka zrealizowanych zadań w skali województwa, okazało się niemożliwe, ponieważ nie wszystkie ankietowane gminy, odesłały uzupełnione ankiety. Pełna analiza stopnia realizacji zadań nie była możliwa.

a. Zadania własne i koordynowane gmin

Zadania samorządów gminnych, wynikające z harmonogramu realizacji POŚ przypisane zostały czterem głównym celom dotyczącym:

- I. rozwoju infrastruktury ochrony środowiska (w tym ochrony powietrza, wód, ochrony przed hałasem),
- II. ochrony ekologicznej lokalnego regionu (uwzględniając aktywną ochronę przyrody oraz krajobrazu, ochronę zdrowia i życia ludzkiego),
- III. racjonalnej gospodarki odpadami w celu ochrony wód i powierzchni ziemi (cele zostały ocenione w sprawozdaniu z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami),
- IV. świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Obejmowały ogółem 25 zadań, spośród których 13 zadań przyporządkowano Celowi I, 6 Celowi II, 4 Celowi III oraz 2 zakwalifikowane zostały do Celu IV.

Główne zamierzenia samorządów gminnych, w zakresie ochrony Środowiska, ujęte w POŚ to działania, które można pogrupować w poszczególne komponenty środowiska: ochrona zasobów wodnych, ochrona atmosfery, ochrona powierzchni ziemi, edukacja ekologiczna. W latach 2009-2010 gminy głównie realizowały następujące działania zaliczane do trzech z tych zagadnień: ochrona zasobów wodnych, ochrona atmosfery oraz ochrona powierzchni ziemi.

W rozdziale *Finansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego*, w tabeli nr 9 i 10 wymieniono projekty częściowo dofinansowane z RPOWP. Do projektów tych należą działania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (budowa kanalizacji, stacji wodociągowych), ochrony powietrza (termomodernizacja budynków), gospodarki odpadami (rekultywacja składowiska w gminie Wysokie mazowieckie, gminie Hajnówka), ochrony przed poważnymi awariami (zakup nowoczesnego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Wysokie Mazowieckie), ochrony przyrody (ochrona przyrody Puszczy Augustowskiej, w gminie Nowinka, poprzez zakup sprzętu ratowniczego), edukacji ekologicznej (Rozbudowa Ośrodka Edukacji Ekologicznej "Brama na Bagna" w Strękowej Górze).

Podział zrealizowanych przedsięwzięć w ramach gospodarki wodno-ściekowej w układzie zlewniowym przedstawia się następująco:

Zlewnia rzeki Narew:

- sieci kanalizacyjne do wsi Leśna i Olchówka, gmina Narewka;
- przyłącze kanalizacyjne nieruchomości w Wasilkowie.

Zlewnia rzeki Bug:

- oczyszczalnia ścieków w Zespole Szkół Rolniczych w Ostrożanach;
- przydomowe oczyszczalnie ścieków w gminie Nowe Piekuty;
- sieć kanalizacyjna w Brańsku.

Zlewnia rzeki Biebrza:

- sieć kanalizacyjna we wsi Nowa Wieś w gminie Trzcianne;
- modernizacja oczyszczalni ścieków w Suchowoli.

Do zadań gmin należy również opracowanie oraz późniejsza aktualizacji gminnych programów ochrony środowiska. Na stan obecny programów ochrony środowiska nie posiada Gmina Perlejewo i Drohiczyn obie położone w powiecie siemiatyckim.

b. Zadania własne i koordynowane powiatów

Zadania samorządów powiatowych wynikające z harmonogramu POŚ ujęto w 4 głównych celach. Należą do nich:

- I. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
- II. Ochrona ekologiczna regionu,
- III. Racjonalna gospodarka odpadami, przyjazna środowisku w celu ochrony wód i powierzchni ziemi,
- IV. Budowa świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Obejmowały one ogółem 25 zadań, spośród których 13 zadań przyporządkowano Celowi I (zadania od 1 do 13), 6– Celowi II (zadania od 14 do 19), 4- Celowi III (zadania 20, 21, 24, 25), a 2 zakwalifikowane zostały do Celu IV (zadania 22 i 23).

Zadaniami, które w latach 2009-2010 zostały najpełniej realizowane przez samorządy powiatowe są: ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń oraz ograniczenie emisji niskiej realizowane głównie poprzez termomodernizację budynków oraz przebudowę dróg, ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych oraz ochrona gatunków roślinnych, zwierzęcych i grzybów.

Spośród zadań koordynowanych przez powiaty najpełniej realizowane były te, wynikające z dynamicznego rozwoju infrastruktury ochrony środowiska na terenie powiatów, w tym: termomodernizacja budynków, budowa nowych sieci kanalizacyjnych i wodociągowych, modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków, modernizacja dróg powiatowych, zwiększenie lesistości oraz budowa ekranów dźwiękochłonnych. Bardzo dużo działań było realizowanych z zakresu edukacji ekologicznej oraz propagowanie działań proekologicznych.

W 2009 r. powiat grodzki Miasta Białystok zrealizował mapę akustyczną, na podstawie której, w roku 2010, wykonano program ochrony przed hałasem.

W latach 2009-2010 zrealizowano szereg działań z zakresu zadań własnych powiatów:

- wydawanie pozwoleń na korzystanie ze środowiska,
- opracowanie i realizacja powiatowych programów ochrony środowiska – wszystkie powiaty posiadają programy ochrony środowiska,
- opiniowanie gminnych programów ochrony środowiska,
- propagowania postaw ekologicznych: np. „Czysty Powiat– Czysta Ziemia– Zielona Akcja w Powiecie Białostockim, warsztaty ekologiczne dla nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjalnych, materiały promocyjne,
- kształtowanie i pielęgnacja zieleni przydrożnej,
- modernizacja dróg powiatowych,
- termomodernizacje budynków,
- budowa nowych sieci kanalizacyjnych i wodociągowych,
- modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków,
- opracowanie map akustycznych.

2.3.2. EDUKACJA EKOLOGICZNA W LATACH 2009-2010

Edukacja ekologiczna na terenie Województwa Podlaskiego opisana jest w podpunkcie 2.2.1 (str. 11).

Działania edukacyjne w województwie podejmowały również parki krajobrazowe, które od 1 sierpnia 2009 r. stały się wojewódzkimi jednostkami organizacyjnymi: Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi, Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej i Suwalski Park Krajobrazowy.

Działalność edukacyjną Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w 2010 r.

1. Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży:

W 2010 roku w siedzibie Parku, jak i w terenie organizowano szereg zajęć dotyczących zagadnień związanych z ochroną przyrody, konkursów oraz cyklicznych akcji organizowanych

przez Park. Zajęcia te adresowane były dla dzieci szkół i przedszkoli. Przeprowadzono również zajęcia dydaktyczne dla dwóch grup studentów z Wyższej Szkoły Agrobiznesu. Zorganizowano również warsztaty teoretyczno– terenowe dla nauczycieli w parkach krajobrazowych województwa podlaskiego. Celem warsztatów było wskazanie możliwości wykorzystania ścieżek przyrodniczych w edukacji szkolnej oraz przedstawienie oferty edukacyjnej Parku.

W zajęciach edukacyjnych Prowadzonych przez pracowników Parku uczestniczyło 1141 dzieci. Dodatkowo w organizowanych przez Park różnego rodzaju konkursach, akcjach związanych z ochroną przyrody i środowiska brało udział ponad 1000 osób.

2. Organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej

- konkurs ekologiczno–przyrodniczy (ogólnopolski– kontynuacja) „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”– od etapu szkolnego do ogólnopolskiego;
- IX edycja konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”;
- akcje i konkursy związane z Dniami: Mokradeł, Ptaków, Ziemi, Dniem Lasu i Zadrzewień, Ochrony Środowiska, Dzikiej Fauny i Flory i naturalnych siedlisk oraz Tygodniem Czystości Wód dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych;
- konkursy wiedzy przyrodniczej z okazji Dnia dzikiej flory i fauny, spotkania integracyjne z dziećmi z przedszkola w Drozdowie pt. „Zwierzęta mieszkające przy zbiornikach wodnych” z okazji Dnia Mokradeł, warsztaty ekologiczne z okazji „Światowego Dnia Wody” w Zespole Szkół Drzewnych w Łomży;
- konkurs plastyczny „Dolina Narwi–cztery pory roku”;
- zajęcia przyrodnicze z okazji Dnia Dziecka dla dzieci uczęszczających do świetlicy przy klasztorze Ojców Kapucynów;
- Święto pieczonego ziemniaka, zorganizowane dla dzieci z Przedszkola nr 2 w Łomży.

3. Organizacja i udział w ogólnokrajowych i regionalnych imprez propagujących ochronę przyrody i środowiska (obchody Dnia Ziemi, akcja Sprzątanie Świata itp.):

- obchody Dnia Ziemi w których brali udział studenci z Wyższej Szkoły Agrobiznesu wraz z wykładem „Bądź EKO- Dzień Ziemi każdego dnia”. W prelekcji uczestniczyło 130 studentów;
- „Różnorodność biologiczna i formy ochrony w Polsce” konkurs dla szkół objętych patronatem Parku- we współpracy z Białowieskim Parkiem Narodowym;
- we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Kultury w Piątnicy zorganizowano konkurs plastyczny „Dolina Narwi– cztery pory roku” .
- udział w Podlaskich Targach Turystycznych w Białymstoku oraz w konkursie Podlaska Marka Roku.

4. Organizacja sztafety rowerowej połączonej z konkursem o przyrodzie parku.

W czerwcu 2010 tradycyjnie zorganizowano Sztafetę Rowerową Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi. Do uczestnictwa zgłosiły się Szkoły Podstawowe z terenu ŁPKDN.

5. Oznakowanie tablicami edukacyjnymi

Opracowanie projektów tablic przyrodniczo-edukacyjnych, które zostały umieszczone w dwóch najcenniejszych historycznie miejscach w okolicy Łomży: Wzgórze Świętego Wawrzyńca i Góra Królowej Bony.

6. Współuczestnictwo i pomoc w imprezach promujących region

Pomoc w organizacji Muzycznych Dni Drozdowo– Łomża. Dla laureatów IX etapu ogólnopolskiego konkursu pt. „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” zorganizowano zwiedzanie muzeum broni i fortów obronnych w Piątnicy.

7. Bieżąca współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie ochrony przyrody (PTOP, Rejon Energetyczny, Muzeum Przyrody).

- współpraca z Rejonem Energetycznym w Łomży ukierunkowana na przekazywanie informacji, uzyskanych w trakcie inwentaryzacji bociana białego, o potrzebie założenia platform pod gniazda bocianie zlokalizowane bezpośrednio na słupach energetycznych;
- bieżąca współpraca z WIOŚ Delegatura w Łomży;
- bieżąca współpraca z Nadleśnictwem Łomża w organizacji konkursów przyrodniczych, akcji ekologicznych i zajęć edukacyjnych;
- w ramach współpracy z PTOP udostępniono wyniki monitoringu i opracowań o miejscach gniazdowania wodniczki na łąkach nadnarwiańskich na terenie parku.

Działalność edukacyjną Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej w 2010 r.

- zorganizowanie i przeprowadzenie szkolnego i parkowego etapu oraz współorganizacja etapu wojewódzkiego i finału ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”;
- przeprowadzenie konkursu plastycznego dla uczniów szkół podstawowych- wspólnie ze Stowarzyszeniem „Wielki Las”;
- we współpracy ze Stowarzyszeniem „Wielki Las”: przeprowadzenie konkursu wiedzy ekologicznej dotyczący zrównoważonego rozwoju i alternatywnych źródeł energii dla uczniów szkół podstawowych oraz organizacja obchodów Dnia Ziemi i Sprzątania Świata;
- przeprowadzenie 16 zajęć edukacyjnych i prelekcji w zakresie poznawania, odkrywania i ochrony przyrody w których uczestniczyło 466 osób;
- uczestnictwo w Jubileuszowych XV spotkaniach z Naturą i Sztuką „Uroczysko” promujących walory turystyczne Supraśla oraz Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej;
- wraz z dwoma pozostałymi parkami krajobrazowymi województwa podlaskiego (Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi i Suwalskim Parkiem Krajobrazowym) kontynuowano realizację projektu z 2009 roku pt. „Popularyzacja Lokalnych Ośrodków Edukacji Ekologicznej w województwie podlaskim”. Książka „Wędrowki edukacyjne” ukazała się w marcu 2010 roku. Dodatkowo przygotowano oraz uczestniczono w trzech warsztatach dla nauczycieli;
- w ramach współpracy z Urzędem Marszałkowskim w Białymstoku oraz Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Białymstoku zorganizowano oraz przeprowadzono warsztaty terenowo– leśne „Odkrywamy tajemnice ekologii lasów”;
- przygotowanie wystawy edukacyjnej dotyczącej projektu „Czysta Puszcza”, która obecnie prezentowana jest w siedzibie PKPK;
- ponadto: organizacja warsztatów fitosocjologicznych skierowanych do nauczycieli architektury krajobrazu, uczestnictwo w projekcie edukacyjnym Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków „Bliżej Natury– identyfikacja i merytoryczne przygotowanie lokalnych animatorów przyrody”, opracowanie przewodnika po ścieżkach przyrodniczo– leśnych „Puszcza Knyszyńska z bliska” wraz ze scenariuszami zajęć.

Działalność edukacyjną Suwalskiego Parku Krajobrazowego w 2010 r.

Przeprowadzenie edukacji ekologicznej i młodzieży podczas zajęć organizowanych w „Zielonej Szkole” działającej przy SPK w Turtulu, w 2010 r. edukacją objęto 2201 osób.

Ponadto organizacja imprez edukacyjnych:

- IX edycji ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy parki krajobrazowe Polski” – etapy I-IV (szkolny – wojewódzki);
- finału IX edycji Ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy parki krajobrazowe Polski”;
- I etapu X edycji ogólnopolskiego konkursu wiedzy przyrodniczej pn. „Poznajemy parki krajobrazowe Polski” Dnia Ziemi- imprezy plenerowej wraz z wystawą prac oraz grami i zabawami dla dzieci szkół uczestniczących w konkursie;
- „Zimowe spotkania w Turtulu 2010” – cykl imprez edukacyjno-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży z terenu Parku i okolicy w okresie ferii zimowych;
- warsztaty dla nauczycieli biologii i geografii na temat oferty edukacyjnej poszczególnych parków krajobrazowych.

Opracowanie materiałów na potrzeby realizowanych zadań z zakresu edukacji:

- prezentacji multimedialnych,
- ulotki informacyjnej dotyczącej „Zielonej Szkoły w Turtulu” oraz oferty tematycznej zajęć organizowanych przez SPK,
- informacji na temat oferty edukacyjnej Parku na rok 2010 i 2011.

Przygotowano i wydano ponadto wspólne wydawnictwo parków krajobrazowych pt.: „Wędrówki edukacyjne. Ścieżki przyrodnicze Lokalnych Ośrodków Edukacji Ekologicznej przy parkach krajobrazowych województwa podlaskiego” (w języku polskim i angielskim, nakład 6 tys. egz.).

3. OCENA UZYSKANYCH EFEKTÓW EKOLOGICZNYCH

W POŚ wyszczególniono 14 różnych wskaźników umożliwiających ocenę stopnia realizacji zamierzeń programowych. Monitoring wprowadzonej polityki ochrony środowiska oznacza, że wdrożenie POŚ podlega regularnej ocenie w zakresie: określenia stopnia wykonania przyjętych zadań, określenia stopnia realizacji założonych celów oraz analizy przyczyn powstałych różnic. W poniższych tabelach (tabela nr 4, 5, 6) przedstawiono osiągnięte wartości wskaźników monitoringu (określone w stosunku do roku 2008) wraz ze stopniem realizacji POŚ.

Tabela 4. Wskaźniki stopnia realizacji POŚ

Wskaźnik monitoringu	Jednostka wskaźnika monitoringu	Osiągnięty wskaźnik [2007-2008]	Osiągnięty wskaźnik [2009-2010]
Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk	[szt.]	10	16 ¹
Liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	[szt.]	1	7
Liczba nowych przyzagrodowych oczyszczalni ścieków	[szt.]	774	1 289
Procentowe zmniejszenie zanieczyszczenia atmosfery	[%]	4,72	13 ²
Procent wzrostu świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży	[%]	50,0	70,0

Wskaźnik monitoringu	Jednostka wskaźnika monitoringu	Osiągnięty wskaźnik [2007-2008]	Osiągnięty wskaźnik [2009-2010]
Procentowy wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa dorosłego	[%]	2,5	3,0
Wzrost wielkości terenów chronionych	[ha]	1 691,4	372,2
Liczba nowopowstałych gospodarstw ekologicznych	[szt.]	185	891
Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw ekologicznych	[szt.]	0	0
Liczba zmodernizowanych kotłowni	[szt.]	27	8 ³
Liczba zmodernizowanych kotłowni z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	[szt.]	2	2 ³
Wzrost wielkości terenów leśnych	[ha]	1 289,91	1 682
Liczba nowopowstałych zbiorników retencyjnych	[szt.]	58	3
Liczba wdrożonych programów rolno-środowiskowych	[szt.]	867	14 726

Objaśnienia:

¹ wg danych Stowarzyszenia Centrum na Wschodzie (<http://www.scnw.pl/wysypiska.html>) oraz Stowarzyszenia Posprzątajmy (<http://www.posprzatajmy.pl/>)

² wg danych WIOŚ dla emisji przemysłowej

³ wg sprawozdania WFOŚiGW za lata 2009-2010

⁴ wg GUS

⁵ wg GDOŚ

Na podstawie analizy założonych w POŚ wskaźników monitorowania stopień realizacji przyjętych zadań i osiągniętych efektów w środowisku w latach 2009-2010 w ogólnym ujęciu uznaje się za zadowalający. Do istotniejszych zadań realizowanych w latach 2009-2010 należy zaliczyć:

- zwiększoną liczbę zidentyfikowanych i usuniętych „dzikich wysypisk”;
- wzrost liczby zmodernizowanych oczyszczalni ścieków;
- istotne zwiększenie liczby przydomowych oczyszczalni ścieków;
- zmniejszył się procent zanieczyszczeń powietrza ze źródeł przemysłowych;
- w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego zmodernizowano 8 kotłowni, w tym 2 opalane biomasą;
- wzrost obszarów terenów chronionych, który w 2009 r. wynosił 645 476,1 ha (bez obszarów Natura 2000), w stosunku do 2008 r. powierzchnia ta wzrosła o 372,2 ha, przy czym obszary wyłącznie Natura 2000 to 11 355,75 ha (wg GDOŚ);
- wzrost powierzchni terenów leśnych z 1 289, 91 ha do 2 971 ha.

Poza wymienionymi głównymi wskaźnikami przy ocenie skuteczności realizacji „II Polityki ekologicznej państwa” oraz „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010” ustalono stosowane wskaźniki szczegółowe stanu środowiska.

Ze względu na brak danych z roku 2010 odnośnie osiągniętych wskaźników w tabeli nr 5 i 6 zamieszczono dane dotyczące roku 2009.

Tabela 5. Szczegółowe wskaźniki stanu środowiska

Wskaźnik POŚ	Poziom osiągniętego wskaźnika [2007-2008]	Poziom osiągniętego wskaźnika [2009-2010]
zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, poprawy jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, poprawy jakości wody do picia oraz spełnienia przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej	<p>ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • BZT₅ (kg/rok) 2007 r.– 277 825 2008 r.– 256 179 • ChZT (kg/rok) 2007 r.– 2 381 885 2008 r.– 2 254 078 • zawiesina (kg/rok) 2007 r.– 406 765 2008 r.– 313 758 • azot ogólny (kg/rok) 2007 r.– 620 764 2008 r.– 613 612 • fosfor ogólny (kg/rok) 2007 r.– 39 841 2008 r.– 25 754 	<p>ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • BZT₅ (kg/rok) 2009 r.– 238 954 • ChZT (kg/rok) 2009 r.– 2 281 891 • zawiesina (kg/rok) 2009 r.– 302 310 • azot ogólny (kg/rok) 2009 r.– 464 813 • fosfor ogólny (kg/rok) 2009 r.– 27 791
poprawy jakości powietrza– zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych)	<ul style="list-style-type: none"> • emisja tlenki azotu (Mg/rok): 2007 r.– 3 372 2008 r.– 3 020 • emisja dwutlenku siarki (Mg/rok): 2007 r.– 4 348 2008 r.– 3 672 • emisja tlenku węgla (Mg/rok): 2007 r.– 4 603 2008 r.– 4 025 • emisja dwutlenku węgla (Mg/rok): 2007 r.– 1 703 422 2008 r.– 1 591 626 • emisja pyłu (Mg/rok): 2007 r.– 117 089 2008 r.– 1 324 	<ul style="list-style-type: none"> • emisja tlenki azotu (Mg/rok): 2009 r.– 3 141 • emisja dwutlenku siarki (Mg/rok): 2009 r.– 3 394 • emisja tlenku węgla (Mg/rok): 2009 r.– 2 213 • emisja dwutlenku węgla (Mg/rok): 2009 r.– 1 588 531 • emisja pyłu (Mg/rok): 2009 r.– 1 146
zmniejszenia uciążliwości hałasu wokół obiektów przemysłowych, hałasu ulicznego w miastach oraz hałasu wzdłuż tras komunikacyjnych	<p>hałas przemysłowy– bez zmian hałas komunikacyjny– wzrost natężenia ruchu drogowego, w roku 2007 w stosunku do roku 2006 o ok. 6,04%</p>	<p>hałas przemysłowy– bez zmian hałas komunikacyjny– przekroczony we wszystkich miejscowościach wyznaczonych do badań wzrost natężenia ruchu drogowego, w roku 2009 w stosunku do roku poprzedniego ¹</p>
ograniczenia degradacji gleb, zmniejszenia powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach poprzemysłowych, zwiększenia skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu rów-	<p>Grunty zabudowane i zurbanizowane razem: 2006 r.-73 1051 ha 2007 r.- 73 928 ha 2008 r.- 72 972 ha</p>	<p>Grunty zabudowane i zurbanizowane razem: 2009 r.– 72 907 ha</p>

Wskaźnik POŚ	Poziom osiągniętego wskaźnika [2007-2008]	Poziom osiągniętego wskaźnika [2009-2010]
nowagi ekologicznej, ograniczenia pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych		
wzrostu lesistości województwa, rozszerzenia renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrostu zapasu i przyrostu masy drzewnej, a także wzrostu poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i poprawy stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby	lesistość: 2006 r.– 30,1% 2007 r.– 30,3% 2008 r.–30,3%	lesistość: 2009 r.– 30,4%

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS, WIOŚ

Objaśnienia:

¹ - wg WIOŚ

² - wg GUS

Tabela 6. Wskaźniki pośrednie stopnia realizacji POŚ- wskaźniki społeczno-ekonomiczne

Wskaźnik POŚ	Poziom osiągniętego wskaźnika [2007-2008]	Poziom osiągniętego wskaźnika [2009-2010]
poprawy stanu zdrowia obywateli, mierzonego przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności	średnia długość życia: 2007 r.: mężczyźni- 68,6 lat kobiety– 78,0 lat 2008 r.: mężczyźni - 80 lat kobiety – 85 lat umieralność niemowląt (osoby): 2007 r.– 56 2008 r.– 63	średnia długość życia: 2009 r.: mężczyźni- 80,1 lat kobiety– 84,1 lat umieralność niemowląt (osoby): 2009 r.– 57
zmniejszenia tempa przyrostu obszarów wyłączanych z rolniczego i leśnego użytkowania dla potrzeb innych sektorów produkcji i usług materialnych	ogólna powierzchnia użytków rolnych: 2007 r.– 61,1% 2008 r.– 60,7% ogólna powierzchnia lasów: 2007 r.– 30,20% 2008 r.– 30,7%	ogólna powierzchnia użytków rolnych: 2009 r.– 60,6% ogólna powierzchnia lasów: 2009 r.– 30,8%
corocznego przyrostu netto miejsc pracy w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska	stopa bezrobocia 2007 r.– 10,4% 2008 r.– 9,8%	stopa bezrobocia 2009 r.– 12,8%
spójności i efektywności działań w zakresie monitoringu i kontroli	oceniony jako pozytywny na stałym poziomie	oceniony jako pozytywny na stałym poziomie
zakresu i efektów działań edukacyjnych oraz stopnia udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych	na obszarze województwa podlaskiego funkcjonują 33 ekologiczne organizacje pozarządowe i 47 „zielonych” inicjatyw.	działania edukacyjne prowadzone są na bieżąco, natomiast udział społeczeństwa w procesach decyzyjnych jest procesem ciągłym wymaganym prawem– np. konsultacje społeczne
opracowywania i realizacji przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska	WFOŚiGW dofinansował 2007 r.– 49 zadań na kwotę 112 372,52 zł 2008 r.– 45 zadań na kwotę 164 709,74 zł	podstawowymi kierunkami dofinansowania przez WFOŚiGW w zakresie edukacji ekologicznej były zadania związane z: <ul style="list-style-type: none"> • wspieraniem programów edukacyjnych, • organizacją i przeprowadzeniem olimpiad ekologicznych. • organizacją seminariów i konferencji. • organizowaniem i przeprowadzeniem konkursów, warsztatów ekologicznych i happeningów.

Źródło: Bank danych regionalnych, GUS, WFOŚiGW

Analiza wskaźników monitorowania stanu środowiska wskazuje na zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych, odprowadzanych do wód powierzchniowych (np. BZT₅, azot ogólny, zawiesiny) przez co poprawia się jakość wód płynących, stojących i wód podziemnych, a także jakość wody spożywanej przez mieszkańców województwa. Nastąpiła również redukcja emisji dwutlenku siarki, tlenku i dwutlenku węgla oraz pyłu. Zmniej-

szyła się także powierzchnia gruntów zabudowanych. W stosunku do roku 2008, lesistość w województwie wzrosła w 2009 r. o 0,1 procent.

Pośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań jest wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe, co zostało przedstawione w rozdziale 4 *Ocena sposobów i źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć*.

4. OCENA SPOSOBÓW I ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA ZAPLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ

W ocenie ujęto następujące źródła finansowania: budżety miast i gmin, fundusze ekologiczne: *NFOŚiGW*, *WFOŚiGW* i *GFOŚiGW*, *PFOŚiGW*, fundusze Unii Europejskiej w postaci *PROW*, *RPOWP*, *POIiŚ* i pozostałe źródła (budżety podmiotów gospodarczych- środki własne i kredyty bankowe, fundusze).

W poniższej tabeli przedstawiono zbiorczy raport finansowania programu ochrony środowiska w latach 2009-2010, na podstawie źródeł finansowania przedstawionych w podpunktach.

Tabela 7. Zbiorczy raport finansowania działań z zakresu ochrony środowiska w latach 2009-2010

Źródło finansowania	Gospodarka ściekowa i ochrona wód		Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu		Ochrona Ziemi		Pozostałe dziedziny		Wartość finansowania	
	[mln zł]									
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
NFOŚiGW									46,00	87,00
WFOŚiGW	6,78	29,13	6,90	6,49	14,13	1,46	2,21	3,16	30,02	40,24
PFOŚiGW	0,35	0,22	0,25	0,94	b.d.	b.d.	1,27	2,04	1,87	3,2
GFOŚiGW	3,54	9,85	0,19	2,76	b.d.	b.d.	2,29	5,33	6,02	17,94
RPOWP	12,09	13,96	b.d.	27,13	b.d.	16,45	2,18	18,20	14,27	75,74
POIiŚ	204,24		b.d.	b.d.	247,68		12,24		464,16	
BOŚ S.A.	b.d.	b.d.	3,00	b.d.	b.d.	b.d.	0,20	b.d.	3,20	b.d.
PROW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	170,16	267,54

Źródło: *NFOŚiGW*, *WFOŚiGW*, *PFOŚiGW*, *GFOŚiGW*, *BOŚ S.A.*, *ARiMR*, www.wrotapodlasia.pl

b.d. - brak danych

a. Finansowanie z *GFOŚiGW* i *PFOŚiGW*

W roku 2009 na inwestycje związane z ochroną środowiska na terenie województwa podlaskiego jednostki samorządu terytorialnego wydatkowały z gminnych, bądź powiatowych funduszy ochrony środowiska kwotę 7 882 474 zł., w tym najwięcej środków przekazano m.in. na ochronę wód i gospodarkę ściekową. W okresie 2009-2010 na ochronę środowiska samorządy z terenu województwa podlaskiego wydały łącznie 29 017 437 zł., w tym gminy 23 952 592 zł. (82,55%), a powiaty 5 064 845 zł. (17,45%). W Tabeli nr 8 przedstawiono szczegółowo sposoby finansowania w ramach zadań w rozbiciu na poszczególne kategorie.

Tabela 8. Sposób finansowania ze środków powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska na obszarze województwa podlaskiego

Wyszczególnienie		GFOŚiGW		PFOŚiGW		Razem w la- tach 2009-2010
		[zł]				
		2009	2010	2009	2010	
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	Jednostki samo- rządu terytorial- nego	3 178 679	9 323 903	336 205	219 320	13 948 801
	Jednostki nie należące do sektora finan- sów publicznych	352 572	477 596	0	0	
	Inne jednostki sektora finan- sów publicznych	5 518	45 008	10 000	0	
	RAZEM	3 536 769	9 846 507	346 205	219 320	
Ochrona po- wietrza atmo- sferycznego i klimatu	Jednostki samo- rządu terytorial- nego	192 018	2 741 963	94 426	887 065	4 139 493
	Jednostki nie należące do sektora finan- sów publicznych	0	18 015	115 994	52 200	
	Inne jednostki sektora finan- sów publicznych	1 395	0	36 417	0	
	RAZEM	193 413	2 759 978	246 837	939 265	
Pozostałe dziedziny	Jednostki samo- rządu terytorial- nego	2 020 699	4 994 153	782 181	1 002 686	10 929 143
	Jednostki nie należące do sektora finan- sów publicznych	221 617	318 045	38 158	157 984	
	Inne jednostki sektora finan- sów publicznych	42 840	18 571	453 755	878 454	
	RAZEM	2 285 156	5 330 769	1 274 094	2 039 124	

Źródło: opracowano na podstawie danych ze sprawozdań OŚ-4g,p.

b. Finansowanie z NFOŚiGW i WFOŚiGW

Według informacji zawartych w „Sprawozdaniach z działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej za lata 2009-2010”, ze środków tego funduszu na terenie województwa podlaskiego dofinansowane zostały działania w ramach Programów Priorytetowych:

- OZE i Kogeneracja;
- System Zielonych Inwestycji – GIS;
- Opracowanie programów ochrony powietrza;
- Edukacja ekologiczna;

- Wspieranie pozarządowych organizacji ekologicznych;
- Ochrona przyrody;
- LIFE+;
- V priorytet PO IiŚ;
- KPOŚK;
- Gospodarka wodna;
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska i likwidacja skutków;
- Monitoring środowiska i PSHM;
- Ochrona ziemi;
- Geologia i górnictwo;
- Ochrona wód;
- Ekspertyzy;
- Efektywne wykorzystanie energii.

Według informacji *NFOŚiGW* w roku 2009 dofinansowanie ze środków funduszu dla działań realizowanych na terenie województwa podlaskiego wyniosło 33 mln zł., a transfer ze środków europejskich 13 mln zł. W roku 2010 *NFOŚiGW* z własnych środków dofinansował zadania w kwocie 66 mln zł., a transfer środków europejskich wynosił 21 ml zł.

W latach 2009–2010 na zadania z służące ochronie środowiska przekazywane były również środki w ramach wsparcia z *WFOŚiGW* w Białymstoku. Obejmowały następujące dziedziny: ochronę wód i gospodarkę wodną, ochronę ziemi, ochronę przyrody, ochronę atmosfery, edukację ekologiczną, monitoring oraz przeciwdziałanie i likwidację zagrożeń środowiska. Dziedziny dofinansowane przez Fundusz mieściły się w celach określonych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010.

Wielkość finansowego wsparcia, którego udzielił *WFOŚiGW* na podstawie umów zawartych w 2009 roku, łącznie z zobowiązaniami z 2008 roku wyniosła ok. 23 037 tys. zł, w tym prawie 18 153 tys. zł stanowiło dofinansowanie w formie pożyczek, 3 493,5 tys. zł w formie dotacji, zaś 1 392 tys. zł na podstawie umów przekazania środków jednostkom budżetowym.

Wielkość finansowego wsparcia, udzielonego przez *WFOŚiGW* na podstawie umów zawartych w 2010 roku łącznie z zobowiązaniami z 2009 roku wyniosła 76 400,6 tys. zł, w tym 38 481,4 tys. zł stanowiło dofinansowanie w formie pożyczek udzielonych ze środków *WFOŚiGW* w Białymstoku. 4 251, 8 tys. zł w formie dotacji, zaś 1 275,5 tys. zł na podstawie umów przekazania środków jednostkom budżetowym.

W 2009 roku do *WFOŚiGW* w Białymstoku wpłynęło 275 wniosków o dofinansowanie, a w 2010 – 321 wniosków. Na podstawie uchwał podjętych przez Radę Nadzorczą i Zarząd *WFOŚiGW* w Białymstoku zawarto w 2009 r. 188 umowy o dofinansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, a w 2010 r.- 237 umów. Łącznie w latach 2009 2010 podpisał 425 umów na kwotę 87 602 969,65 zł. Były to umowy w zakresie przyznania wnioskodawcom dofinansowania w formie dotacji, pożyczek oraz przekazania środków pieniężnych (Tabela nr 9).

Tabela 9. Dofinansowanie przedsięwzięć według danych WFOŚiGW

Lp.	Dziedzina	Ilość umów		Kwota umowy [zł]		Kwota wykorzystana [zł]	
		2009	2010	2009	2010	2009	2010
Dotacje WFOŚiGW							
1	Ochrona Wód	1	2	150 000,00	502 506,21	150 000,00	502 140,20
2	Ochrona Ziemi	20	26	1 110 072,45	641 201,09	1 021 902,84	520 726,56
3	Edukacja Eko-logiczna	58	44	1 078 111,26	1 626 330,77	862 816,28	1 169 307,46
4	Ochrona Przy-rody	19	14	391 466,29	371 776,89	184 361,62	272 650,25
5	Monitoring	3	1	277 818,00	341 928,00	207 546,00	297 266,00
6	Ochrona At-mosfery	3	1	148 460,00	160 000,00	106 888,84	159 999,99
RAZEM		104	88	3 155 928,00	3 643 742,96	2 533 515,58	2 922 090,46
Pożyczki WFOŚiGW							
1	Ochrona Wód	9	37	6 627 349,63	28 626 006,09	3 683 016,63	16 398 634,78
2	Gospodarka Wodna	4	20	1 600 545,40	11 665 253,32	1 526 626,40	10 668 812,05
3	Ochrona At-mosfery	13	9	6 754 479,79	6 325 257,90	4 670 416,66	4 583 342,49
4	Ochrona Ziemi	5	3	13 020 922,00	822 649,00	2 034 272,00	822 649,00
5	Przeciwdziałanie i Likwidacja Zagrożeń Śro-dowiska	6	5	1 279 361,60	915 000,00	1 279 361,60	915 000,00
RAZEM		37	74	29 282 658,42	48 354 166,31	13 193 693,29	33 388 438,32
Umowy przekazania środków WFOŚiGW							
1	przeciwdziałanie i likwidacja zagrożeń śro-dowiska	6	b.d.	236 121,00	301 986,80	236 121,00	301 986,80
2	edukacja eko-logiczna	13	14	496 077,70	857 501,14	432 534,85	549 516,83
3	ekspertyzy i prace na-ukowo-badawcze	1	-	50 000,00	-	50 000,00	-
4	ochrona przy-rody	5	4	23 1 400,00	304 698,80	128 400,00	207 503,12
5	monitoring	4	b.d.	359 014,52	329 674,00	358 946,32	140 794,63
RAZEM		29	18	1 372 613,22	1 793 860,74	1 206 002,17	1 199 801,38

Źródło: opracowano na podstawie danych z WFOŚiGW

(-)- umowy przekazania funduszy różniące się w poszczególnych latach

W latach 2009-2010 najwyższe dofinansowanie z WFOŚiGW otrzymały następujące projekty:

W 2009 roku:

- modernizacja systemu ciepłowniczego w Choroszczy- II etap- budowa sieci ciepłych przesyłowych oraz węzłów ciepłowniczych - 2 729,2 tys. zł;
- termomodernizacja obiektów Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sokółce – 1 164,1 tys. zł;
- budowa kanalizacji sanitarnej do wsi Leśna i Olchówka - 1 086,7 tys. zł;
- budowa sieci kanalizacyjnej w Płocicznie- Osiedlu, Gawrych Rudzie, Sobolewie, Krzywym - 2 859 tys. zł.

W 2010 roku :

- termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Powiecie Bielskim - 2 533,7 tys. zł;
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Zespole Szkół w Nieckowie- 1 293 tys. zł;
- termomodernizacja Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Kaczkach 1 071 tys. zł;
- przebudowa stacji uzdatniania wody w Pomigaczach - 11 etap - 1 133 tys. zł;
- rozbudowa infrastruktury wodno- kanalizacyjnej gminy Supraśl- sieć wodociągowa i 2 stacje uzdatniania wody- 1 190, 7 tys. zł;
- budowa wodociągu wiejskiego i modernizacja stacji uzdalniania wody w Nurcu- Stacji wraz z budową przydomowej oczyszczalni ścieków przy świetlicy w Zabłociu - 11 111,2 tys. zł;
- budowa wodociągu na terenie miejscowości: Kaletnik, Dębów, Polnie, Słobódka, Żyrwiny, Romaniuki, Aleksandrówka, Zaboryszki - 1 503,3 tys. zł;
- przebudowa i rozbudowa stacji uzdatniania wody w Puńsku wraz z budową i remontem sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Puńsku i Rakiszkach - 1 056,2 tys. zł;
- budowa miejskiej sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w ulicach: Nowotki, Kasztanowej, Zawadzkiego, Wojska Polskiego, Wierzbowej i Głowackiego w Sejnach - 1 068,7 tys. zł;
- kompleksowe rozwiązanie problemu gospodarki wodno-ściekowej Aglomeracji Mońki - 1 000 tys. zł.

W Tabeli nr 10 przedstawiono strukturę dofinansowania wg form oraz dziedzin dofinansowania.

Tabela 10. Struktura dofinansowania przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska przez WFOŚiGW w latach 2009-2010 – wg form i dziedzin dofinansowania

Lp.	Forma dofinansowania	Ilość umów		Kwota dofinansowania [tys. zł]	
		2009	2010	2009	2010
Forma finansowania					
1	Dotacje	104	88	3 155,90	3 643,74
2	Pożyczki	37	74	29 282,66	48 354,16
3	Przekazanie środki	29	18	1 141,21	1 491,87
Dziedzina finansowania					
1	Ochrona wód	10	39	6 777,34	29 128,51

Lp.	Forma dofinansowania	Ilość umów		Kwota dofinansowania [tys. zł]	
		2009	2010	2009	2010
2	Ochrona ziemi	25	29	14 130,99	1 463,85
3	Edukacja ekologiczna	71	58	1 574,19	2 483,83
4	Monitoring	7	b.d.	636,83	671,60
5	Ochrona atmosfery	16	10	6 902,94	6 485,26
6	Gospodarka wodna	4	20	1 600, 55	11 665,25
7	Ochrona przyrody	24	18	391, 47	676,48

Źródło: opracowano na podstawie danych z WFOŚiGW

Dominujący wskaźnik pomocy udzielonej w latach 2009–2010 w postaci pożyczki oznacza, że zainwestowane środki przynoszą efekt ekologiczny i rzeczowy, po czym wracają w postaci spłaconych rat kapitałowych i mogą być ponownie wykorzystane dla wsparcia kolejnych działań służących środowisku. Fundusz realizuje zadania statutowe dążąc do optymalizacji kosztów i osiągnięcia jak największych efektów ekologicznych.

c. Finansowanie w ramach RPOWP

W ramach Osi Priorytetowej V. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska w 2009 i 2010 roku udzielono dofinansowania na działanie 5.1. Rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska oraz 5.2. Rozwój lokalnej infrastruktury ochrony środowiska. W tabelach nr 11 i 12 przedstawiono projekty dofinansowane z RPOWP w latach 2009 i 2010, w podziale na beneficjentów. Łączna kwota dofinansowania w tych latach wyniosła 89 997 tys. zł.

Tabela 11. Projekty dofinansowane przez RPOWP w roku 2009

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość dofinansowania [zł]
1.	Zintegrowany projekt ochrony przyrody na terenie i w otulinie Wigierskiego Parku Narodowego poprzez zakup sprzętu ratowniczego oraz rozwój monitoringu	Gmina Puńsk	1 754 597
2.	Kompleksowe rozwiązanie problemu gospodarki wodno-ściekowej Aglomeracji Mońki	Gmina Mońki	7 017 529
3.	Dokończenie budowy Stacji Wodociągowej dla miasta Bielsk Podlaski	Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z o.o. w Bielsku Podlaskim	5 067 730
4.	Zakup nowoczesnego wielozadaniowego samochodu do akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń na potrzeby OSP w Narewce	Gmina Narewka	425 000
Łącznie			14 264 856

Źródło: GUS

Tabela 12. Projekty dofinansowane przez RPOWP w roku 2010

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość dofinansowania [zł]
1.	Termomodernizacja Zespołu Szkół nr 6 przy ul. Sikorskiego w Suwałkach	Miasto Suwałki	1 350 410
2.	Rekultywacja miejskiego składowiska odpadów w Hajnówce	Gmina Miejska Hajnówka	1 732 927

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość dofinansowania [zł]
3.	Termomodernizacja Zespołu Szkół Nr 4 przy ul. Sejneńskiej w Suwałkach	Miasto Suwałki	1 301 784
4.	Usprawnienie monitoringu jakości wód i powietrza w województwie podlaskim poprzez doposażenie w sprzęt Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku	1 125 497
5.	Termomodernizacja budynku edukacyjno- administracyjno-biurowego w Łomży	Gmina Łomża	472 500
6.	Zakup specjalistycznego wyposażenia do wykrywania i gaszenia pożarów lasów	RDLP w Białymstoku	2 718 547
7.	Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Zawodowych w Hajnówce	Powiat Hajnowski	2 132 122
8.	Poprawa bezpieczeństwa ludzi i środowiska poprzez zakup nowoczesnego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Wysokie Mazowieckie	Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie	575 508
9.	Rozbudowa, przebudowa i termomodernizacja I Liceum Ogólnokształcącego im. T. Kościuszki w Bielsku Podlaskim (I etap)	Powiat Bielski	1 165 499
10.	Budowa systemu kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w aglomeracji Czarna Białostocka	Gmina Czarna Białostocka	4 840 909
11.	Rekultywacja składowiska miejskiego przy ul. Staniszewskiego w Suwałkach	Gmina Miasto Suwałki	4 364 514
12.	Termomodernizacja i przebudowa dachu w Szkole Podstawowej im. Mjr H. Dobrzańskiego-Hubala w Sejnach	Gmina Miasto Sejny	724 974
13.	Zamknięcie i rekultywacja wydzielonej części (sektor 1 i 4) składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne dla Gminy Miejskiej Wysokie Mazowieckie	Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie	675 562
14.	Termomodernizacja obiektów Gimnazjum Nr 1 w Bielsku Podlaskim	Miasto Bielsk Podlaski	1 074 230
15.	Instalacje solarne w obiektach użyteczności publicznej w Łomży- I etap	Miasto Łomża	1 303 390
16.	Termomodernizacja budynku Centrum Edukacji Nauczycieli w Suwałkach	Województwo Podlaskie	249 350
17.	Modernizacja systemu ciepłowniczego Miasta Grajewo poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Miasto Grajewo	9 162 402
18.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Dąbrowa Białostocka	Gmina Dąbrowa Białostocka	1 863 517

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość dofinansowania [zł]
19.	Wykonanie termomodernizacji obiektów szkolnych zespołu szkół w Sokółce i Zespołu Szkół Rolniczych w Sokółce	Powiat Sokółski	761 922
20.	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach	Powiat Moniecki	556 653
21.	Termomodernizacja obiektów Szkoły Podstawowej Nr 2 i Nr 5 w Bielsku Podlaskim	Miasto Bielsk Podlaski	952 556
22.	Docieplenie budynków Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Rutkach	Gmina Rutki	317 759
23.	Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów komunalnych w miejscowości Czyże gmina Czyże.	Gmina Czyże	137 612
24.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Sidrze	Gmina Sidra	462 920
25.	Rekultywacja składowiska gminnego w Białowieży	Gmina Białowieża	591 440
26.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej- Szkoła Podstawowa w Radziłowie	Gmina Radziłów	662 843
27.	Termomodernizacja budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Długoborzu Pierwszym 5	Powiat Zambrowski	808 254
28.	Zamknięcie i rekultywacja gminnego składowiska odpadów komunalnych w Gródku	Gmina Gródek	576 599
29.	Termomodernizacja obiektów oświatowych w gminie Zbójna	Gmina Zbójna	699 080
30.	Projekt rekultywacji gminnego składowiska odpadów w miejscowości Rudka gm. Rudka	Gmina Rudka	534 387
31.	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Samorządowych w Lipsku	Gmina Lipsk	417 152
32.	Ochrona Przyrody Puszczy Augustowskiej w gminie Nowinka poprzez zakup sprzętu ratowniczego	Gmina Nowinka	709 598
33.	Budowa systemu bezpieczeństwa Doliny Bugu i Nurca	Gmina Ciechanowiec	1 505 059
34.	Modernizacja Bazy Edukacyjnej Wigierskiego Parku Narodowego	Wigierski Park Narodowy	545 648
35.	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Ciechanowcu	Gmina Ciechanowiec	691 751
36.	Rozbudowa Ośrodka Edukacji Ekologicznej "Brama na Bagna" w Strękowej Górze	Gmina Zawady	1 520 370
37.	Wzrost sprawności ograniczania zagrożeń ekologicznych dzięki wyposażeniu OSP Rudka w samochód ratowniczo-gaśniczy z funkcją ograniczania stref skażeń	Gmina Rudka	595 000

Lp.	Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość dofinansowania [zł]
38.	Budowa nadbużańskiego systemu ratowniczego	Gmina Drohiczyn	3 227 884
39.	Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zagrożeń w gminie Czyżew- Osada poprzez zakup specjalistycznego samochodu ratowniczo- gaśniczego wraz z wyposażeniem	Gmina Czyżew	660 595
40.	Zakup specjalistycznego samochodu ratowniczo-gaśniczego wraz z wyposażeniem w celu zapobiegania zagrożeniom i ochrony przyrody w gminie Zawady	Gmina Zawady	805 197
41.	Poprawa ochrony przeciwpożarowej oraz jakości usuwania skutków zagrożeń naturalnych i poważnych awarii poprzez wyposażenie jednostek OSP na terenie Gminy Radziłów w specjalistyczne pojazdy i sprzęt do akcji ratowniczych.	Gmina Radziłów	1 423 196
42.	Zintegrowany projekt ochrony przyrody na obszarach chronionych Pojezierza Suwalsko- Augustowskiego poprzez zakup sprzętu ratowniczego	Gmina Jeleniewo	2 783 777
43.	Racjonalizacja gospodarki wodno-ściekowej w Drohiczynie	Gmina Drohiczyn	9 117 425
44.	Zamknięcie składowiska odpadów w Żerczycach	Gmina Nurzec-Stacja	202 149
45.	Zamknięcie i rekultywacja składowiska odpadów stałych innych niż niebezpieczne i obojętne we wsi Domanowo, gmina Brańsk.	Gmina Brańsk	293 814
46.	Rekultywacja gminnego składowiska odpadów komunalnych w Kułgach wraz z podniesieniem poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa szansą na poprawę gospodarki odpadami w gminie Siemiatycze	Gmina Siemiatycze	434 117
47.	Rekultywacja wysypiska miejsko- gminnego odpadów komunalnych w miejscowości Górskie gmina Kolno	Miasto Kolno	1 400 967
48.	Rekultywacja Składowisk Odpadów na terenie gmin członkowskich Związku Komunalnego Biebrza	ZWIĄZEK KOMUNALNY BIEBRZA	4 180 600
49.	Kontynuacja zamykania wydzielonej części składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Nowodwory, Gmina Ciechanowiec i dokończenie likwidacji niele-	Gmina Ciechanowiec	1 323 110
łącznie			75 733 077

Źródło: www.rpowp.wrotapodlasia.pl

d. Pozostałe źródła finansowania inwestycji w latach 2009–2010

W latach objętych niniejszym RPOŚ dofinansowanie w ramach POLiŚ otrzymały projekty wymienione w tabeli poniżej.

Tabela 13. Lista podstawowa dofinansowania na realizację projektów z POLiŚ

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko			
Projekt	okres realizacji inwestycji	wartość projektu [mln euro]	wartość dofinansowania ze środków UE [mln euro]
Regulacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie dorzecza Biebrzy	2009-2012	45,24	26,92
Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Siemiatycze	2008-2010	4,38	2,48
Rozbudowa i modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta Hajnówka	2008-2010	3,75	2,23
Zintegrowany system gospodarki odpadami dla aglomeracji białostockiej	2009-2012	51,66	28,41
Budowa Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Czerwonym Borze, gmina Zambrów	2009-2012	9,76	5,37
Biebrzański system gospodarki odpadami	2009-2012	20,03	11,02
Zintegrowany System Gospodarki odpadami na terenie Gmin Puszczy Białowieskiej i Dorzecza Bugu	2008-2011	31,13	17,12
Budowa Regionalnego Centrum Monitoringu Środowiska na wschodniej granicy Unii Europejskiej na bazie siedziby Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku	2008-2010	3,60	3,06
Budowa wodociągów, kanalizacji sanitarnej i deszczowej w Białymstoku- etap I	2008-2011	32,66	19,43
SUMA		202,21	116,04

Źródło: GUS

e. Finansowanie z BOŚ S.A.

Poniższe tabele przedstawiają ilość i wartość kredytów udzielonych przez BOŚ S.A. na podstawie informacji zawartych w publikacji „Ochrona Środowiska 2010” udostępnionej przez GUS. Ze względu na brak dostępnych danych za rok 2010 zawarto w nich informacje dotyczące roku 2009. W tabeli 7 pt. „Zbiorczy raport finansowania działań z zakresu ochrony środowiska w latach 2009-2010” ujęto kwoty z tabeli 14, ponieważ kwoty komercyjnych kredytów proekologicznych udzielonych przez BOŚ S.A. we współpracy z WFOŚiGW zawierają się w danych WFOŚiGW.

Tabela 14. Kredyty proekologiczne udzielone przez Bank Ochrony Środowiska S.A. w roku 2009

Liczba kredytów ogółem	69
Wartość ogółem [tys. zł]	3199,7
Ochrona atmosfery	
Liczba ogółem	68
Wartość ogółem	2 999,7
Inne	1

Wartość ogółem	200,0
<i>Źródło: GUS</i>	

Tabela 15. Komercyjne kredyty proekologiczne udzielone przez BOŚ S.A. we współpracy z WFOŚiGW w2009 roku

Liczba kredytów ogółem	35
Wartość ogółem [tys. zł]	5 606,0
W tym: Ochrona atmosfery	
Liczba ogółem	35
Wartość ogółem	5 606,0

Źródło: GUS

f. Finansowanie w ramach Programu Restrukturyzacji Obszarów Wiejskich (PROW)

Według danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Łomży podstawowe założenia, jak również zakres, cele oraz działania PROW 2007-2013 zostały wybrane na podstawie przepisów rozporządzenia Rady (WE) w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich ze środków Europejskiego Funduszu Rolniczego Rozwoju Obszarów Wiejskich, z uwzględnieniem doświadczeń związanych z realizacją Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 – 2006 oraz Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacji i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004 – 2006.

Wyznaczone zostały następujące główne cele nowej polityki **PROW 2007-2013**:

Cel 1: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację,

Cel 2: Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią,

Cel 3: Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

Każdemu z celów głównych polityki odpowiada oś priorytetowa obejmująca odpowiednie instrumenty polityki rozwoju obszarów wiejskich. Każdej z osi priorytetowych przyporządkowano specyficzne instrumenty, zarówno obecnie funkcjonujące, jak i nowe. Część instrumentów poddano modyfikacji. Warunki wdrażania działań zostały uproszczone i lepiej dostosowane do osi priorytetowych. Niektóre z wymienionych działań będą wdrażane w okresie krótszym, niż cały okres programowania, czyli do 2013 r. W poniższej tabeli podane zostały kwoty wypłacanych środków finansowych ramach PROW w latach 2009-2010.

Tabela 16. Wyłacone środki finansowe w ramach PROW w latach 2009-2010

Wyłacone środki finansowe w 2009 r. [zł]			Wyłacone środki finansowe w 2010 r. [zł]		
Modernizacja gospodarstw rolnych	Zróźnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Modernizacja gospodarstw rolnych	Zróźnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw
162 913 780,3	7 247 149,5	-	249 933 286,2	10 411 822,0	7 198 313,0

Źródło: Dane przesłane przez ARiMR w Łomży.

5. WYTYCZNE DO AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

W województwie podlaskim nie występują obecnie przekroczenia dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w powietrzu. Proponuje się jednak podejmowanie działań mających na celu utrzymanie dobrej jakości powietrza.

W związku z planowaną transpozycją dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy do prawa polskiego, w założeniach do projektu ustawy o zmianie Ustawy– Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw przyjmuje się, że od stycznia 2011 r. dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza będzie obowiązywał nowy układ stref (przyjęty wcześniej w ocenie pięcioletniej dla pyłu PM_{2,5}).

Dlatego ocena pięcioletnia dla rozważanych zanieczyszczeń (mająca na celu określenie potrzeb i wymagań w zakresie kolejnych ocen rocznych) powinna być Prowadzona dla nowego układu stref.

W nowym układzie, dla wszystkich zanieczyszczeń uwzględnionych w ocenie: SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, O₃, pyłu PM₁₀, zawartości Pb, As, Cd, Ni i WWA w pyłe PM₁₀, strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys.,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład aglomeracji i miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

W zakresie ochrony przyrody zadania powinny obejmować dalszą ochronę terenów cennych przyrodniczo, edukację społeczeństwa w tym zakresie jak i przeciwdziałanie powstawaniu konfliktów pomiędzy ochroną środowiska a rozwojem województwa.

Wyniki pomiarów Prowadzonych w środowisku wykazują, że stan wód ulega polepszeniu. W celu utrzymania tendencji wzrostowej niezbędna jest dalsza realizacja zapisów KPOŚK, programu rolno-środowiskowego, dalszy bieżący monitoring zakładów przemysłowych.

Zadania w zakresie zapobiegania rozprzestrzeniania się hałasu:

- zachowania w planach zagospodarowania przestrzennego odpowiednich odległości zabudowy od ciągów komunikacyjnych,
- budowy obwodnic miast,
- modernizacji istniejących dróg,
- wyłączenia (ograniczenie) w strefach centrów miast ruchu kołowego,
- stosowania ekranów akustycznych,

- tworzenia pasów zieleni.

6. WERYFIKACJA MONITORINGU WDRAŻANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Zaproponowany w *POŚ* monitoring jego wdrażania zakładał, że najważniejszym wskaźnikiem uzyskanych osiągnięć jest monitorowanie stopnia realizacji przyjętych zadań i osiągniętych efektów w środowisku. W celu przeprowadzenia sprawnej oceny wdrażania *POŚ* zaproponowano trzy podgrupy wskaźników służących ocenie realizacji zadań:

1. Wskaźniki produktu- opisujące rozmiar podejmowanych przedsięwzięć w ramach danego projektu.
2. Wskaźniki rezultatu- związane z bezpośrednimi i natychmiastowymi efektami przedsięwzięcia (projektu).
3. Wskaźniki oddziaływania - opisujące efekty odległe w czasie lub efekty pośrednie nie ograniczające się do korzyści beneficjentów (korzyści zewnętrzne). Pomiar tego typu efektów pośrednich był trudny do określenia w niniejszym *RPOŚ*. Jako przykład można podać wskaźnik „procentowy wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa dorosłego”, którego wartość można podać jedynie metoda szacunkową.

Zaproponowane podgrupy wskaźników były pomocne w ocenie realizacji *POŚ*. Zostały wykorzystane w ocenie zadań i przedsięwzięć realizowanych na terenie województwa. Dodatkowo w *POŚ* opracowana została lista 14 oczekiwanych wskaźników monitoringu, których wartości przedstawiane są w raportach z wykonania *POŚ*, tworzonych co 2 lata realizacji. Aby wskaźniki monitorowania były mierzalne, odniesiono się do danych z *RPOŚ* za lata 2007- 2008. Należy zaznaczyć, że niektóre wskaźniki nie są mierzalne, lub organy monitorujące nie posiadają takich danych.

7. WNIOSKI Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2007-2010

Analiza stanu środowiska oraz realizacji zadań zaplanowanych w *POŚ* pozwoliła wysnuć następujące wnioski:

- stan środowiska udokumentowany pomiarami *WIOŚ* w Białymstoku ulega sukcesywnej poprawie w każdym z komponentów środowiska:
- w latach 2009-2010 wykonywane były wszystkie działania, które wynikały z harmonogramu realizacji *POŚ*,
- pomimo niezadowolającego odsetka gmin, które odpowiedziały na przesłane ankiety (spływ ankiet nieco ponad 32%) – analiza raportów z działalności *WFOŚiGW*, raportów z realizacji zadań *RPOWP* i innych oraz poprawiający się stan środowiska pozwalają stwierdzić, iż na obszarze całego województwa podlaskiego zadania realizowane były w stopniu zadowalającym, przynosząc wymierne efekty ekologiczne,
- w latach 2009-2010 poprawie uległy następujące wskaźniki monitoringu:
  - wzrosła liczba zidentyfikowanych i usuniętych „dzikich wysypisk”;
  - wzrosła liczba zmodernizowanych oczyszczalni ścieków;
  - ilość przydomowych oczyszczalni ścieków wzrosła o 1 289 szt.;

- zmniejszeniu uległ ładunek zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych, odprowadzanych do wód powierzchniowych (BZT₅, azot ogólny, zawiesiny), co bezpośrednio wpływa na poprawę jakości wód powierzchniowych;
- nastąpiła również redukcja emisji dwutlenku siarki, tlenu i dwutlenku węgla oraz pyłu;
- powstały 3 nowe zbiorniki retencyjne;
- zmniejszył się procent zanieczyszczeń powietrza ze źródeł przemysłowych;
- wzrosła powierzchnia obszarów chronionych, który w 2009 r. wynosił 645 476,1 ha (bez obszarów Natura 2000), w stosunku do 2008 r. powierzchnia ta wzrosła o 372,2 ha, przy czym obszary wyłącznie Natura 2000 to 11 355,75 ha;
- zmniejszyła się powierzchnia gruntów zabudowanych.

8. ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1. WZÓR ANKIETY ROZSYŁANEJ GMINOM W CELU SPORZĄDZENIA RAPORTU Z POŚ W LATACH 2009-2010

Lp.	Nazwa zadania-inwestycji	Termin realizacji wg POŚ	Rzeczywisty koszt realizacji [zł]	Opis realizacji wykonania zadania w latach 2009-2010 (proszę nie zostawiać komórki bez wpisu , możliwe opcje: "zostało wykonane w latach..."; „nie dotyczy” i inne...)
1.	Budowa wodociągu Barszcze	2008-2009		
Zadania własne (nie inwestycyjne)				
1.	Wprowadzenie obowiązku umieszczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego granic obszarów udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin	2007-2010	w ramach bieżącej działalności	
2.	Opiniowanie pod względem wpływu na ochronę środowiska miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	2007-2010	w ramach bieżącej działalności	
3.	Wspomaganie prowadzenia edukacji ekologicznej przez samorządy, lokalne organizacje pozarządowe i grupy obywatelskie –kontynuacja	2007-2010	w ramach bieżącej działalności	
4.	Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów naturalnych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwach domowych– kontynuacja	2007-2010	w ramach bieżącej działalności	
5.	Organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez o zasięgu wojewódzkim i ogólnopolskim– kontynuacja	2007-2010	w ramach bieżącej działalności	
Zadania koordynowane przez Urząd Marszałkowski				
1.	Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi	Do 2010		

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010” za okres 2009-2010

Lp.	Nazwa zadania-inwestycji	Termin realizacji wg POŚ	Rzeczywisty koszt realizacji [zł]	Opis realizacji wykonania zadania w latach 2009-2010 (proszę nie zostawiać komórki bez wpisu , możliwe opcje: "zostało wykonane w latach..."; „nie dotyczy” i inne...)
2.	Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągłe		
3.	Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	Zadanie ciągłe		
4.	Zwiększenie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego	Zadanie ciągłe		
5.	Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią i suszą meteorologiczną	Zadanie ciągłe		
6.	Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie ciągłe		
7.	Ograniczenie przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń	Do 2010		
8.	Ograniczenie emisji niskiej	Zadanie ciągłe		
9.	Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni	Zadanie ciągłe		
10.	Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Zadanie ciągłe		
11.	Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców	Zadanie ciągłe		
12.	Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	Zadanie ciągłe		
13.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągłe		
14.	Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zadanie ciągłe		
15.	Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych	Do 2010		
16.	Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	Do 2010		

Raport z realizacji „Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007-2010” za okres 2009-2010

Lp.	Nazwa zadania-inwestycji	Termin realizacji wg POŚ	Rzeczywisty koszt realizacji [zł]	Opis realizacji wykonania zadania w latach 2009-2010 (proszę nie zostawiać komórki bez wpisu , możliwe opcje: "zostało wykonane w latach..."; „nie dotyczy” i inne...)
17.	Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych	Zadanie ciągłe		
18.	Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO	Zadanie ciągłe		
19.	Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Zadanie ciągłe		
20.	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia	Do 2010		
21.	Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	Do 2010		
22.	Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągłe		
23.	Realizacja POŚ, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową i samorządową	Zadanie ciągłe		
24.	Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń- powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.	Zadanie ciągłe		
25.	Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku	Zadanie ciągłe		

9. SPIS TABEL

TABELA 1. PATRONATY MARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	13
TABELA 2. ZADANIA KOORDYNOWANE ZREALIZOWANE WYNIKAJĄCE Z POŚ W ODNIESIENIU DO GMIN I POWIATÓW Z TE-RENU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO.....	20
TABELA 3. REDUKCJA EMISJI ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA W LATACH 2009-2010 W ODNIESIENIU DO 2008 R.	24
TABELA 4. WSKAŹNIKI STOPNIA REALIZACJI POŚ	31
TABELA 5. SZCZEGÓŁOWE WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA	33
TABELA 6. WSKAŹNIKI POŚREDNIE STOPNIA REALIZACJI POŚ- WSKAŹNIKI SPOŁECZNO-EKONOMICZNE	35
TABELA 7. ZBIORCZY RAPORT FINANSOWANIA DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2009-2010	36
TABELA 8. SPOSÓB FINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW POWIATOWYCH I GMINNYCH FUNDUSZY OCHRONY ŚRODOWISKA NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO.....	37
TABELA 9. DOFINANSOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ WEDŁUG DANYCH WFOŚiGW.....	39
TABELA 10. STRUKTURA DOFINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA PRZEZ WFOŚiGW W LATACH 2009-2010 – WG FORM I DZIEDZIN DOFINANSOWANIA	40
TABELA 11. PROJEKTY DOFINANSOWANE PRZEZ RPOWP W ROKU 2009.....	41
TABELA 12. PROJEKTY DOFINANSOWANE PRZEZ RPOWP W ROKU 2010.....	41
TABELA 13. LISTA PODSTAWOWA DOFINANSOWANIA NA REALIZACJĘ PROJEKTÓW Z POIiŚ	45
TABELA 14. KREDYTY PROEKOLOGICZNE UDZIELONE PRZEZ BANK OCHRONY ŚRODOWISKA S.A. W ROKU 2009	45
TABELA 15. KOMERCYJNE KREDYTY PROEKOLOGICZNE UDZIELONE PRZEZ BOŚ S.A. WE WSPÓŁPRACY Z WFOŚiGW W 2009 ROKU	46
TABELA 16. WYPŁACONE ŚRODKI FINANSOWE W RAMACH PROW W LATACH 2009-2010	47

10. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik 1. Wzór ankiety rozsyłanej gminom w celu sporządzenia raportu z POŚ w latach 2009-2010	50
---	-----------